

S
B
U
G
RANS
KARAK
TUELLÖC
HVÄLGJÖR
DFORSKNIN
G • VITARREDA
PÅVILKENEFFEK
TOLIKAINSATSER
HAR, OMDETFINNSN
ÅGRARISKERELLERET
ISKAPROBLEM OCH VAD
SOM GÖRMESTNYTTA FÖR
PENGARNAINOMOMRÅDEN
AHÄLSO- OCH SJUKVÅRD, TA
NDVÅRD, SOCIALTJÄNST, FUN
KTIONSTILLSTÅND- OCH FUNKT
IONSHINDERSAMTARBETSMILJÖ.

2022

ÅRSREDOVISNING

Innehåll

Generaldirektörens förord	5
1 SBU förbättrar vård och omsorg	7
2 Resultatredovisning av SBU:s arbete	10
Projektverksamhet och uppdrag	10
– Arbete med regeringsuppdrag under 2022	10
– Särskilda återrapporteringskrav	18
– Korta resultat ur publicerade rapporter och överlämnade underlag	21
– Pågående arbete med publikationer och underlag	30
– Kostnader för projektverksamheten	31
Kommunikation och spridning	35
Samverkan och utbildning	38
Internationellt arbete	42
Vetenskapliga kunskapsluckor	44
Arbetsmiljöns betydelse för uppkomst av sjukdom	47
Personal och kompetensförsörjning	48
Myndighetens interna utveckling och kvalitetssäkring	50
Verksamhetens totala kostnader och intäkter	52
3 Ekonomisk redovisning	54
Sammanställning av väsentliga uppgifter	54
Resultaträkning	55
Balansräkning	56
Anslagsredovisning	57
Redovisningsprinciper	57
Noter	58
– Resultaträkning	58
– Balansräkning	59
Övriga tilläggsupplysningar	62
– Ersättning till ledande befattningshavare och redovisning av andra uppdrag	63
4 Beslut	64
5 Bilagor	65

Generaldirektörens förord

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) är genom sitt uppdrag att göra oberoende utvärderingar av metoder och insatser en angelägen myndighet. Enskilt men även tillsammans med andra aktörer bidrar SBU till en god och jämställd vård, hälsa och omsorg.

SBU HAR UNDER året inlett ett förändringsarbete för att säkerställa att myndighetens interna processer är ändamålsenliga och effektiva. Vi har bland annat förenklat för frågeställare till SBU:s upplysningstjänst, inlett en översyn av vår kvalitetssäkringsprocess och påbörjat arbetet med förbättrad planering och uppföljning av verksamheten. Ett fortsatt arbete för att utveckla myndighetens rapporter och kommunikation med syfte att bidra med ännu större nytta för mottagarna av våra rapporter pågår. Målet är att SBU:s kunskapsunderlag fortsatt ska vara relevanta, tillförlitliga och begripliga samt uppfylla mottagarens behov och förväntningar.

SBU har under året tagit aktiv del i Rådet för styrning med kunskap och i partnerskap med kommuner och regioner, i syfte att stärka samverkan och bidra med vår del till en kunskapsbaserad och jämlik vård, omsorg och socialtjänst.

UNDER 2022 HAR SBU publicerat rapporter inom många områden. Kvinnors hälsa, psykisk ohälsa och återgång i arbete efter sjukskrivning är några exempel. I samband med arbetet med utvärderingar identifieras även vetenskapliga kunskapsluckor inom respektive område. Kunskapsluckor inom områdena graviditetsrelaterad bäckensmärta och kejsarsnitt genomgick en prioriteringsprocess med James Lind Alliance-metoden, som innefattar deltagande av företrädare för vårdtagare, anhöriga och professionen, under 2022.

FAKTARUTA **SBU:s organisation.**

SBU är en enrådgivningsmyndighet som består av fem utvärderingsavdelningar, en avdelning för kommunikation och internationellt arbete, samt en avdelning för administration. Som stöd till generaldirektören finns SBU:s nämnd och SBU:s vetenskapliga råd.

SBU:S INTERNATIONELLA och EU-samarbeten har fortsatt under 2022 genom digitala möten, men även med möjlighet att åter resa och träffa kollegor i fysiska möten. Framför allt har SBU:s medarbetare engagerats i arbetet med att skapa ett internationellt nätverk för utvärderingar inom socialtjänstområdet (INSIA) samt i arbetet inom EU inför implementeringen av den nya HTA-förordningen ((EU) 2021/2282).

SBU:S VIKTIGASTE RESURS är våra medarbetare och deras kompetens. Covid-19-pandemin präglade även delar av 2022 och påverkade myndighetens arbetsformer.

Vi har fortsatt att utveckla myndighetens arbetssätt för att skapa en bra arbetsmiljö och goda förutsättningar för SBU:s medarbetare att förverkliga myndighetens uppdrag. Arbetet för ett mer tillitsbaserat ledarskap och medarbetarskap har varit i fortsatt fokus under 2022 och kommer vara ett pågående arbete även kommande år. Likaså arbetet för att ta tillvara och utveckla alla medarbetares kompetens genom att arbeta på ett öppet, prestigelöst och inkluderande sätt.

JAG ÄR STOLT över förtroendet att få leda en myndighet med ett viktigt uppdrag och en betydelsefull roll i den statliga kunskapsstyrningen. SBU:s arbete visar vilka insatser inom vård, omsorg och socialtjänst som har stöd i forskningen och pekar också på områden där forskningsunderlagen är otillräckliga. Vi medverkar till att förbättra och öka jämlikheten inom vård, omsorg och socialtjänst.

SLUTLIGEN VILL JAG rikta ett varmt tack till alla SBU:s medarbetare som under det gångna året med stort engagemang arbetat för myndighetens vision: *Vi får stort genomslag genom att vara relevanta och göra det komplexa begripligt*. Ett stort tack också till ledamöterna i SBU:s nämnd, SBU:s vetenskapliga råd och alla externa sakkunniga och samverkanspartners som bidragit till myndighetens arbete under 2022.

FOTO: MAGNUS GLANS/SVARTPUNKT AB

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Britta Björkholm'.

BRITTA BJÖRKHOLM
GENERALDIREKTÖR

1 SBU förbättrar vård och omsorg

SBU:s rapporter kommer till användning på olika sätt inom hälso- och sjukvård, tandvård, socialtjänst, inom området funktionstillstånd, funktionshinder och funktionsrätt, samt inom arbetsmiljö. Rapporterna används som kunskapsunderlag av andra aktörer men kan också riktas direkt till beslutsfattare och påverka praxis. För att öka genomslag av rapporternas resultat och för en ökad kunskapsspridning ger SBU även stöd genom utbildning i metodkunskap. I detta avsnitt ges några exempel på hur SBU:s arbete når ut och bidrar till förändringar.

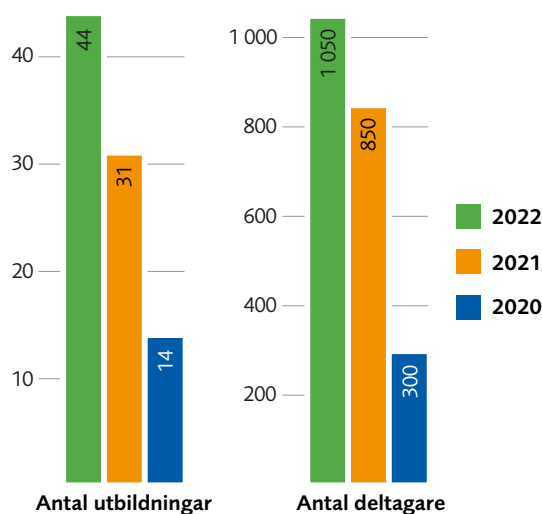
SBU utbildar och sprider kunskap

Genom utbildningsinsatser sprider SBU kunskap om bland annat vetenskapsmetodik. SBU:s uppdrag att utbilda och sprida kunskap om vetenskapliga kunskapssammanställningar inom socialtjänsten beskrivs särskilt på sida 10, myndigheten arbetar även med utbildning för hälso- och sjukvården. Deltagarna i SBU:s utbildningar och föreläsningar kan bland annat vara sjuksköterskestudenter, ST-läkare (specialiseringstjänstgöring) eller vara knutna till forskarutbildning och licentiatprogram. Det kan också vara anställda vid universitets- eller högskolebibliotek eller i kommunal verksamhet, journalister, personer från de regionala HTA¹-enheterna eller från andra myndigheter.

Totalt har SBU genomfört 44 utbildningsinsatser under året, vilket är fler än tidigare år (Figur 1.1). Likaså har myndigheten nått fler personer under 2022 då cirka 1 050 personer deltagit i utbildningarna, en ökning med 250 procent jämfört med

år 2020 (Figur 1.1). Enligt de utvärderingar som gjorts efter utbildningarna föredrar några deltagare det fysiska kursformatet och andra det digitala. SBU har under året erbjudit kurser fysiskt på plats men har även fortsatt att parallellt med detta erbjuda digitala kurser. Möjligheten med digitala kurser gör att det går att nå ut bredare inom Sverige, inkludera flera och minska resandet. Enligt kursutvärderingarna skattar majoriteten av respondenterna kurserna som bra eller mycket bra.

FIGUR 1.1 Antal utbildningar och antal deltagare under 2020–2022.

¹ HTA, Health Technology Assessment, är ett internationellt begrepp som innebär utvärdering av metoder inom hälso- och sjukvården.

EXEMPEL PÅ CITAT FRÅN STUDIEDELTAGARE.

Från deltagare på **digitala** kurser:

”Jättebra att slippa åka många mil!
Då hade jag dragit mig för
att gå kursen.”

”Om ni har möjlighet att göra
utbildningen fysiskt skulle det underlätta
samtalet och förståelsen.”

”Väldigt bra upplägg! Pedagogiska
genomgångar, bra planerade tillfällen
(tydlig plan för tillfället, höll tiderna
bra, genomtänkt upplägg med raster och
övningar vid lämpliga tillfällen).”

Från deltagare på **fysiska** kurser:

”Jättebra med teori, film
och praktik tillsammans!
Imponerad av ert upplägg!”

”Jag tyckte det var en bra kurs.
Väldigt trevligt att träffa andra
personer som också gick kursen.
Ni som lärare var också bra –
kunniga och trevliga.”

Underlag vid försäkrings- medicinska bedömningar

Många av SBU:s rapporter behöver behandlas av mottagande aktör innan effekterna av rapportens slutsatser kommer till praktisk användning. Ett exempel på det är SBU:s rapporter inom arbetsmiljöområdet som används vid bedömning av arbetsskadeärenden inom Försäkringskassan, och även vid överklagande av beslut inom Förvaltningsdomstolarna. Försäkringskassans bedömning av SBU:s rapport *Arbetsmiljöns betydelse för besvär och sjukdom i nacke, axlar, armar och händer* (publicerad 2022) är att den sammanställer och förtydligar den aktuella kunskapen på ett lättillgängligt och transparent sätt. Detta kan underlätta försäkringsmedicinska bedömningar. Rapportens resultat pekar på ett flertal samband mellan faktorer i arbetsmiljö och besvär i nacke, axlar, arm och hand. Försäkringskassan utgår ifrån de slutsatser som presenteras i den nya rapporten vid bedömning av arbetsskada. Det goda samarbetet mellan myndigheterna har resulterat i en rapport som är mer användbar och anpassad för Försäkringskassans ändamål.

Upplysningstjänsten som stöd i beslutsfattande

SBU:s upplysningstjänst (Upplysnings-tjänsten) besvarar frågor om metoder eller insatser från beslutsfattare inom hälso- och sjukvård, socialtjänst och myndigheter som är i behov av ett vetenskapligt underlag. De specifika frågorna fastställs i dialog med frågeställaren. Svaren från Upplysnings-tjänsten baseras på en litteratursökning i vetenskapliga databaser och utformas efter frågeställarens behov och tidskrav. Vanligtvis redovisas resultaten från välgjorda systematiska översikter som undersökt den aktuella frågan både med text och tabell.

I en enkätundersökning som skickades till de 16 enskilda frågeställare (svarsfrekvens 87 %) från verksamheter som fått ett svar från SBU:s upplysningstjänst, svarar 77 procent att anledningen till att de kontaktade SBU var en planerad förändring av arbetssätt eller införande av en ny metod. Frågeställarnas beslutsnivå var jämnt fördelad mellan rådgivare till beslutsfattare, beslutsfattande på organisationsnivå och beslutande på patient-/klientnivå.

Majoriteten (85 %) svarade även att de kunde använda svaren helt eller delvis som planerat. Den främsta anledningen till att ett svar inte kunde användas som tänkt var att det saknas forskning och att underlaget är otillräckligt. I 38 procent av fallen medförde svaret konsekvenser för organisation, arbetssätt eller patient-säkerhet. Alla respondenterna ansåg att Upplysningstjänstens svar helt eller delvis svarade på deras fråga. Likaså ansåg hela 85 procent att omfattningen på svaret var bra, och så många som 92 procent av respondenterna har spridit Upplysningstjänstens svar vidare till kollegor. Information om svaren får också spridning genom att SBU för dessa vidare till nätverk inom myndighetens verksamhetsområden, till SBU:s nämnd och SBU:s vetenskapliga råd samt till berörda professionsorganisationer. Upplysningstjänstens svar publiceras på SBU:s webbplats.

SBU har även levererat svar till bland annat fem olika myndigheter där svaren varit en del av myndigheternas underlag till kunskapsstöd, utvecklingsinsatser eller regeringsuppdrag. I återkoppling från myndigheterna ses fördelar med att Upplysningstjänsten genomfört litteratursökningen på ett systematiskt sätt och att resultatet har sammanställts i ett hanterbart format. Likaså har grupper inom Sveriges Kommuner och Regioner kunnat använda SBU:s svar som underlag till indikatorer och förbättringsarbete i vården. (Svaren beskrivs på sida 27 och framåt).

Utveckling för ökad effektivitet och kvalitet

SBU arbetar kontinuerligt med att öka effektiviteten och att säkerställa kvaliteten i myndighetens publikationer. Under åren har ett antal webbaserade digitala verktyg utvecklats som kan underlätta arbetet med systematiska litteraturöversikter.

FAKTARUTA 1.1 Kort om SBU.

SBU granskar aktuell och välgjord forskning. Vi tar reda på vilken effekt olika metoder och insatser har, om det finns några risker eller etiska problem och vad som gör mest nytta för pengarna inom hälso- och sjukvård, tandvård, socialtjänst, området funktionstillstånd, funktionshinder och funktionsrätt, samt inom arbetsmiljöns betydelse för uppkomst av besvär. Vi identifierar även metoder och insatser vars effekter det saknas tillräcklig kunskap om, och prioriterar vilka kunskapsluckor som är mest angelägna att täppa till med klinisk forskning. Prioriteringen görs utifrån brukares, patienters, närståendes och vårdpersonals perspektiv.

SBU följer den utvecklingen och testar efter interna riskanalyser sådana verktyg i det egna arbetet. Verktyg som är relevanta för verksamheten kan därefter köpas in och användas brett inom myndigheten. Ett exempel är Covidence, ett program som effektiviserar och stödjer arbetsprocessen med den litteratur som ska ingå i SBU:s rapporter (gäller framför allt rapporterna inom SBU Utvärderar, SBU Bereder och SBU Kartlägger). Covidence introducerades på SBU redan 2020, då i ett fåtal utvalda projekt (fyra projekt år 2020), men används nu brett i verksamheten (35 projekt år 2022).

Det internationella nätverket Cochranes webbaserade version av Revman (Revman Web), vilken används för datahantering och analys, köptes in under året, för att införas brett under 2023. Covidence och Revman Web är bägge molnbaserade tjänster som gör det möjligt för projektgruppen att gemensamt bearbeta litteratursökningar, studier och data. *Förutom tidsbesparingen, som kan handla om en veckas arbete för mig som projektledare, så minskar detta arbetssätt risken för att något ska tappas bort på vägen. Tillförlitligheten i våra rapporter ökar,* säger Anna Christensson, medarbetare på SBU och ansvarig för myndighetens digitaliseringsgrupp.

2 Resultatredovisning av SBU:s arbete

Under 2022 har SBU avslutat flera regeringsuppdrag, rapporter och vetenskapliga underlag, besvarat frågor om metoder eller insatser och registrerat kunskapsluckor i databasen för vetenskapliga kunskapsluckor. Myndigheten har även hanterat 44 inkomna remisser (2021: 47 st., 2020: 25 st.) från departement och myndigheter.

Projektverksamhet och uppdrag

Arbete med regeringsuppdrag under 2022

Utbilda och sprida kunskap om vetenskapliga kunskapssammanställningar inom socialtjänsten

SBU ska enligt regeringsuppdrag bidra med fortsatt stöd och handledning för att systematiskt söka, värdera och använda kunskap inom socialtjänsten.

Myndigheten ansvarar för det nationella STA²-nätverket som träffats tre gånger under 2022 för ömsesidig informations-spridning. Nätverket samlar organisationer som arbetar med kvalitets- och verksamhetsutveckling inom det sociala området. SBU medverkar även regelbundet på avstämningsmöten med FoU³ Välfärd (Intresseföreningen för FoU-miljöer inom välfärdsområdet) och möten i de regionala samverkans- och stödstrukturerna (RSS) samt i den nationella samverkansgruppen för kunskapsstyrning i socialtjänsten (NSK-S).

Under året har SBU hållit flera utbildningar (beskrivs på sida 7, 39) samt producerat filmer om SBU:s metod⁴. Seminarierna har handlat om hur professionen och forskare gemensamt kan utveckla nya interventioner, utveckling och utvärdering av insatser med fokus på äldre med nedsatt

TABELL 2.1 Antal publikationer och underlag.

	2022	2021	2020
SBU Utvärderar	11	11	3
SBU Kartlägger	0	2	1
SBU Bereder	7	6	9
SBU Kommenterar	10	5	10
SBU:s upplysningstjänst	34	43	40
Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor	2	2	0
Vetenskapliga kunskapsluckor	227	155	287

² STA, Social Technology Assessment.

³ FoU, forskning och utveckling.

⁴ Filmerna finns på www.sbu.se/metodfilmer

FAKTARUTA 2.1 SBU:s publikationer.

SBU Utvärderar – en systematisk översikt av det vetenskapliga underlaget för positiva och negativa effekter på hälsa, socialt liv eller funktionstillstånd för en metod eller insats. Beroende på frågans art kan rapporten även innehålla analyser av ekonomiska och etiska aspekter. Ämnessakkunniga deltar i arbetet och rapporten granskas av oberoende experter. Rapportens slutsatser fastställs av SBU:s nämnd.

SBU Kartlägger – systematiska översikter inom ett fält identifieras och kvalitetsgranskas av ämnessakkunniga samt av oberoende experter. Syftar till att ringa in områden där det finns evidens och peka på områden där säker kunskap saknas (vetenskapliga kunskapsluckor).

SBU Bereder – beredning av frågor för andra myndigheters eller uppdragsgivares verksamhet eller beslut. Vetenskapliga kunskapsunderlag tas fram av SBU i samarbete med ämnessakkunniga.

SBU Kommenterar – andra aktörers systematiska översikter kvalitetsgranskas av medarbetare på SBU och kommenteras ur ett svenskt perspektiv av ämnessakkunniga. Rapporten granskas av oberoende experter.

SBU:s upplysningstjänst – en strukturerad litteratursökning som besvarar avgränsade frågor om vilka relevanta översikter och studier som finns. SBU bedömer risken för bias i systematiska översikter och vid behov även kvalitet och överförbarhet av resultaten i hälsoekonomiska studier. Svaret utformas av medarbetare på SBU, vid behov med stöd av ämnessakkunnig.

Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor – prioritering utifrån brukares, patienters, klienters, närståendes och vårdpersonals perspektiv på vilka forskningsfrågor som är mest angelägna att täppa till med klinisk forskning.

Vetenskapliga kunskapsunderlag – SBU identifierar metoder och insatser vars effekter det saknas tillräcklig kunskap om, och registrerar dessa i en databas.

kognitiv förmåga samt brukarmedverkan och delaktighet. SBU har även publicerat ett paket om insatser till äldre på särskilda boenden. Där sammanfattas resultat av valgjorda redan publicerade översikter i publikationstypen SBU Kommenterar.

SBU:s medarbetare har under året föreläst för ett 30-tal kommuner om att implementera tidiga insatser för att motverka alkohol- och droganvändning, för personal i Västerbotten om evidensbaserade insatser i små kommuner, samt föreläst om äldreomsorg i Norrbotten.

Tillsammans med Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) och Socialstyrelsen har myndigheten fortsatt att anordna en seminarier serie om interventionsforskning. Den vänder sig bland annat till forskare, myndighetspersoner och professionella inom regioner och kommuner. Under 2022 har tre seminarier direktsänts digitalt och även spelats in för möjligheten att kunna se dem i efterhand.

Inom ramen för uppdraget ingår det särskilt att sammanställa det vetenskapliga underlaget avseende utredningsmetoder för barn och ungdomar som utreds inom socialtjänsten. Den delen av uppdraget redovisades till Socialdepartementet i februari 2022 och SBU publicerade rapporten *Standardiserade bedömningsmetoder i utredningar av barn och unga inom socialtjänsten*.

Uppdraget ska slutredovisas till Socialdepartementet i februari 2023.

Utvärdera det vetenskapliga stödet avseende metoder för att behandla rektusdiastas

På uppdrag av regeringen har SBU utvärderat det vetenskapliga stödet avseende metoder för att behandla rektusdiastas (ibland kallat delade magmuskler), vilket innebär ett ökat avstånd mellan den raka magmuskelnns två muskelbukar. Tillståndet är vanligt hos kvinnor under graviditet och efter förlossning. Hos en del kvinnor blir rektusdiastasen bestående och ger ibland symtom och påverkan på funktion, aktivitetsförmåga och hälsorelaterad livskva-

litet. SBU:s utvärdering omfattar positiva och negativa effekter av behandlingar, samt utvärdering av kostnadseffektivitet. Även etiska aspekter belyses i rapporten.

Uppdraget redovisades till Socialdepartementet i mars 2022 och SBU publicerade rapporten *Behandling av rektusdiastas hos kvinnor*.

Nationella riktlinjer för förlossningsvården

SBU har bistått Socialstyrelsen i uppdraget (S2021/05135) att utarbeta nationella riktlinjer för förlossningsvården. Under 2022 har SBU arbetat fram ett vetenskapligt underlag om hemförlossning och igångsättning (så kallad induktion) av förlossning i graviditetsvecka 41.

Underlaget överlämnades till Socialstyrelsen i juni 2022 och SBU kommer att överlämna ytterligare underlag under 2023. SBU:s rapport kommer sedan att publiceras i samband med att Socialstyrelsen skickar ut nationella riktlinjer för förlossningsvården på remiss.

Löpande utvärdera och sprida kunskap om det vetenskapliga stödet avseende långvariga effekter av sjukdomen covid-19

SBU har sedan tilldelat regeringsuppdrag i mars 2021 utvärderat det vetenskapliga stödet avseende långvariga effekter av sjukdomen covid-19. I uppdraget ingick bland annat att utveckla en metod för att kontinuerligt publicera det vetenskapliga underlaget och att presentera resultatet översiktligt, tillgängligt och visuellt. Resultatet har funnits tillgängligt på SBU:s webbplats sedan augusti 2021 och har uppdaterats fram till juni 2022 (*Postcovid – behandling och rehabilitering. En evidens-karta⁵ – juni 2022*).

Uppdraget delredovisades till Socialdepartementet i maj 2021, i februari samt

i maj 2022 och slutredovisades i augusti 2022.

Utvärdera insatser för att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa och suicid bland barn och unga

Efter uppdrag från regeringen har SBU utvärderat insatser för att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa och suicid bland barn och unga. Uppdraget delades upp i tre delprojekt och två av dessa redovisades till Socialdepartementet i november 2021, då rapporterna *Program för att förebygga psykisk ohälsa hos barn* och *Program för att förebygga suicid och suicidförsök hos barn* publicerades. Rapporten om att förebygga psykisk ohälsa är en uppdatering av SBU:s rapport som publicerades 2010. Rapporten om att förebygga suicid och suicidförsök är en uppdatering av SBU:s rapport från 2015.

Det tredje delprojektet redovisades till Socialdepartementet i oktober 2022 i samband med att regeringsuppdraget slutredovisades. SBU publicerade då rapporten *Främjande av psykiskt välbefinnande hos barn och ungdomar*. Utvärderingen inkluderar såväl effekter som upplevelser av programmen.

Utvärdera det vetenskapliga stödet avseende omhändertagande av föräldrar och syskon till dödfödda barn

SBU har utvärderat det vetenskapliga stödet avseende omhändertagande av föräldrar och syskon till dödfödda barn (så kallad intrauterin fosterdöd). Dödföddhet definieras i Sverige som framfödandet av ett barn som inte visar livstecken efter 22 fullgångna graviditetsveckor. De psykosociala konsekvenserna för kvinnan och familjen kan vara omfattande och långvariga. Socialstyrelsen har tagit fram ett kunskapsstöd om intrauterin fosterdöd för att möjliggöra en jämlik vård i landet och SBU:s resultat har legat till grund för två av rekommendationerna.

⁵ Evidenskarta, en visuell presentation av de identifierade artiklarna (översikter eller primärstudier) som går att filtrera utifrån artiklarnas innehåll.

Uppdraget redovisades till Socialdepartementet i november 2022 och SBU publicerade rapporten *Bemötande och stöd när barn föds döda – en systematisk översikt*.

Utvärdera det vetenskapliga stödet avseende behandling av postpartumdepression

SBU har under 2022 fortsatt arbetet med att utvärdera det vetenskapliga stödet för behandling av postpartumdepression och de drabbades upplevelser och erfarenheter av behandlingarna. Regeringsuppdraget har resulterat i två projekt. Genom sin utvärderingsrapport har SBU utvärderat positiva och negativa effekter av olika psykologiska och samtalsbaserade behandlingsinsatser i en systematisk översikt, samt upplevelser och erfarenheter av att genomgå depressionsbehandling. Dessutom analyserar utvärderingen de inkluderade behandlingarna ur ett hälsoekonomiskt perspektiv och belyser etiska aspekter. SBU har även under 2022 sammanfattat och kommenterat en internationell, systematisk översikt om effekten av olika antidepressiva läkemedel för behandling av postpartumdepression.

I juni 2022 publicerade SBU *Antidepressiva läkemedel som behandling vid depression efter förlossningen (postpartumdepression)*. I samband med att myndigheten redovisade uppdraget till Socialdepartementet i december 2022 publicerades rapporten *Psykologisk behandling av postpartumdepression*.

Utvärdera det vetenskapliga stödet avseende behandling av hyperemesis

På uppdrag av regeringen har SBU utvärderat det vetenskapliga stödet för behandling av den allvarligaste formen av graviditetsillamående, hyperemesis. Tillståndet drabbar ungefär en av hundra gravida under tidig graviditet och kännetecknas av svårbehandlat illamående och kräkningar, svårighet att få i sig mat och dryck samt kraftig begränsning i dagliga aktiviteter. Inom svensk specialistvård vårdas knappt 4 000

kvinnor per år för ihållande kräkningar under graviditeten, varav ungefär 1 000 inom slutenvården.

Uppdraget redovisades till Socialdepartementet i december 2022 och SBU publicerade rapporten *Behandling av extremt graviditetsillamående (hyperemesis gravidarum) – en systematisk översikt*.

Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor inom området graviditetskomplikationer

Som en del i regeringens satsning på förlossningsvård och kvinnors hälsa har SBU haft i uppdrag att prioritera vetenskapliga kunskapsluckor inom området graviditetskomplikationer. I samråd med sakkunniga på området har SBU preciserat prioriteringen av vetenskapliga kunskapsluckor till att handla om graviditetsrelaterad bäcken-smärta. SBU använder sig av en metod utvecklad av organisationen James Lind Alliance för att inventera och prioritera forskningsfrågor eller kunskaps- och utvecklingsbehov. Metoden inkluderar betydande delaktighet av patienter eller brukare, deras närstående samt vårdpersonal.

Uppdraget redovisades till Socialdepartementet i december 2022 och SBU publicerade rapporten *Graviditetsrelaterad bäcken-smärta – prioritering av forskningsfrågor. Prioritering baserad på James Lind Alliance metod*.

Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor inom området kejsarsnitt

SBU har under året prioriterat behov av kunskap och utveckling inom området kejsarsnitt. Syftet har varit att patienter, anhöriga och profession får prioritera vilka behov de anser vara viktigast. I projektet har James Lind Alliance metod använts. Drygt 600 personer deltog i projektets inventeringsdel och ett 70-tal deltog genom att prioritera vilka områden som var viktigast.

Uppdraget redovisades till Socialdepartementet i december 2022 och SBU publicerade rapporten *Behov av kunskap och utveckling inom området kejsarsnitt*.

Utvärdera det vetenskapliga stödet vid långtidssjukskrivning

På uppdrag av regeringen har SBU utvärderat det vetenskapliga stödet avseende positiva och negativa effekter av insatser och sätt för vården att hantera sjukskrivning vid de vanligaste diagnoserna vid sjukskrivning. Vanliga diagnoser vid långtidssjukskrivning utgörs främst av psykiska sjukdomar och muskuloskeletala sjukdomar inklusive smärtdiagnoser. Med utgångspunkt i resultaten har hälsoekonomiska aspekter analyserats och rapporten diskuterar de etiska aspekter och värden som berörs av insatserna. I rapporten ges även överväganden för framtida forskning.

Uppdraget redovisades till Socialdepartementet i december 2022 och SBU publicerade rapporten *Insatser i vården vid långtidssjukskrivning – en systematisk översikt och utvärdering av medicinska, hälsoekonomiska och etiska aspekter*.

Minskade utsläpp från tjänsteresor

Enligt regleringsbrevet för 2022 ska SBU redovisa hur myndigheten har arbetat för att ta tillvara de erfarenheter av vad pandemin inneburit i fråga om minskade utsläpp från tjänsteresor. SBU ska också beskriva vad myndigheten kan göra för att fortsätta utveckla arbetssätt som innebär alternativ till fysiska möten och en allt mindre miljö- och klimatpåverkan. Under året har myndigheten inlett en översyn av riktlinjer för möten och tjänsteresor med utgångspunkt i erfarenheterna av ett mer digitalt arbetssätt, en översyn som kommer att slutföras under våren 2023. Inom ramen för detta har information samlats in genom en enkät till personalen om resor och digitala respektive fysiska möten. Medarbetare och chefer har även deltagit i så kallade bikupe-diskussioner om det resande som sker

inom ramen för myndighetens verksamhet och om vilka anpassningar av möten och resande som kan göras.

Uppdraget ska redovisas senast februari 2023 inom ramen för myndighetens miljöledningsarbete enligt förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter.

Vidta energibesparingsåtgärder inom den statliga förvaltningen

Inom ramen för uppdrag om att vidta energibesparingsåtgärder har SBU månatligen redovisat till Energimyndigheten mängden el (kWh) som köpts för myndighetens lokaler för månaderna september–december 2022 (samt referensmånader för 2018), och vilka åtgärder som tagits för att minska elanvändningen. SBU har kontaktat fastighetsägaren om möjligheter för både myndigheten samt fastighetsägaren att bidra till en minskad energiförbrukning. SBU har även varit i kontakt med två myndigheter med kontor i samma fastighet för gemensamt samråd. Under december har SBU påbörjat ett arbete med installation av rörelsesensorer för belysningsstyrning, styrning av belysning via larm utanför arbetstid och byte till takarmaturer med lysdioder (LED). Arbetet kommer att slutföras under januari 2023.

Uppdraget redovisas månatligen till Energimyndigheten sedan oktober 2022, sista redovisning sker i april 2023.

Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor inom området lipödem

SBU:s projekt om prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor som påbörjades under 2022 har som målsättning att lyfta de forskningsfrågor som anses viktiga för personer som på olika sätt är påverkade av lipödem, eller för personer som arbetar med tillståndet. I projektet har en inventering av forskningsfrågor inom diagnostik, behandling samt bemötande av personer med lipödem genomförts genom en öppen enkät

på SBU:s webbplats. Under hösten har personer med lipödem, deras närstående, behandlande personal, forskare samt andra relevanta aktörer engagerats för en prioritering av de inkomna forskningsfrågorna.

Uppdraget ska redovisas till Socialdepartementet i mars 2023.

Identifiering av viktiga patientrelaterade utfallsmått inom området vulvodyni

SBU har under 2022 påbörjat uppdraget om identifiering av viktiga patientrelaterade utfallsmått inom området vulvodyni (alternativ benämning: vestibulit). Inom ramen för projektet genomförs en sammanställning av de utfall som används i forskningen samt en internationell prioritering över vilka utfall som anses viktigast av såväl patienter som vårdpersonal och forskare.

Uppdraget ska redovisas till Socialdepartementet i mars 2023.

Initiera och etablera internationellt nätverk inom social utvärdering

Inom ramen för SBU:s uppdrag att initiera och etablera ett internationellt nätverk för organisationer som arbetar med utvärderingar inom det sociala området etablerades International Network of Social Intervention Assessment, INSIA, under 2021 då stadgar antogs och en interimsstyrelse valdes. Under 2022 hölls årsmöte och en ny interimsstyrelse valdes. Organisationen består nu av sju betalande medlemmar och sekretariatsfunktionen ligger på SBU. Under 2022 har myndigheten även arbetat med att bygga upp organisationens webbplats och påbörjat planeringen av INSIA:s första fysiska medlemsmöte som kommer att hållas i Stockholm under 2023. Internationell samverkan inom det sociala utvärderingsområdet har ökat i och med INSIA:s bildande och intresset för nätverket är stort.

Uppdraget ska redovisas till Socialdepartementet senast mars 2023.

Systematisk översikt av publicerad forskning avseende positiva och negativa effekter av att genomföra hela den medicinska aborten i hemmet

Under 2022 påbörjades uppdraget med en systematisk översikt över effekter av att genomföra hela den medicinska aborten i hemmet. Vid en medicinsk abort tas två läkemedel, mifepriston och därefter misoprostol. I Sverige tas mifepriston på vårdinrättning. Vid tidig graviditet kan kvinnor välja att ta misoprostol hemma. I projektet utvärderas det vetenskapliga underlaget som jämför effekter av att ta mifepriston i hemmet med att ta mifepriston på vårdinrättning. De utfall som kommer utvärderas är effektivitet av aborten, komplikationer, vårdbehov, följsamhet till behandlingen och kvinnors upplevelser av aborten.

Uppdraget ska redovisas till Socialdepartementet i maj 2023.

Sammanställa och tillgängliggöra kunskap om olika tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar

Tillsammans med Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen arbetar SBU för att sammanställa och tillgängliggöra kunskap om olika tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar. Målet är att ge en bild över olika tobaks- och nikotinprodukters påverkan på individer såväl som befolkning och samhälle. Uppdraget samordnas av Folkhälsomyndigheten.

Uppdraget ska redovisas till Socialdepartementet senast juni 2023 genom en gemensam redovisning från Folkhälsomyndigheten, SBU och Socialstyrelsen.

Kunskapsunderlag om insatser inom det brottsförebyggande området

I regleringsbrevet för 2022 fick SBU i uppdrag att ta fram kunskapsunderlag om insatser inom det brottsförebyggande området, som socialtjänsten kan använda i arbetet med barn och unga som fastnat i antisociala och kriminella beteenden. Efter samråd med Socialstyrelsen och Socialdepartementet, samt andra myndigheter⁶ och Sveriges Kommuner och Regioner, fokuserar projektet på barn och ungas kriminalitet. Uppdraget reviderades enligt regeringsbeslut i juli 2022 och kom då att omfatta även unga vuxna upp till 30 år och uppdraget inriktades mot gängrelaterad brottslighet.

Uppdraget ska delrapporteras till Socialdepartementet i mars 2023 och slutrapporteras i december 2023.

⁶ Brottsförebyggande rådet, Kriminalvården, Polisen och Statens institutionsstyrelse.

Stödja genomförandet inom vård och omsorg av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Inom ramen för den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2016/17.10) har SBU fått uppdraget att bistå Socialstyrelsen med kunskapsunderlag avseende vård av personer som utsatts för sexualbrott inklusive prostitution. Uppdraget omfattar alla vårdnivåer och gäller vuxna och barn, samt män och kvinnor. Hbtqi-personers situation ska särskilt uppmärksammas, särskilt fokus ska även ligga på patienter med komplex traumatisering eller psykiatrisk samsjuklighet. Under 2022 har sonderande möten ägt rum med professionen inom området som till exempel Barnafrid vid Linköpings universitet (nationellt kunskapscentrum för kunskap om våld mot barn), Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet och Södersjukhusets akutmottagning

FOTO: SHUTTERSTOCK

för våldtagna, samt Myndigheten för delaktighet. Samtal har också ägt rum med Socialstyrelsen om projektets frågeställningar och avgränsningar.

SBU:s uppdrag ska redovisas i årsredovisningarna för 2022, 2023 och 2024.

Genomföra kunskapssammanställningar inom området psykisk ohälsa

År 2020 fick SBU ett regeringsuppdrag där myndigheten utifrån identifierade kunskapsluckor ska göra kunskapssammanställningar inom området psykisk ohälsa, samt bistå Socialstyrelsen med kunskapsunderlag. SBU har fört en dialog med Socialstyrelsen om vilka nya underlag det finns behov av inom ramen för deras olika uppdrag inom området psykisk ohälsa. Dessutom medverkar SBU i den så kallade BAS-gruppen där Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner ingår. Via regelbundna möten diskuteras frågor som rör psykisk ohälsa, för att informera om vad som pågår inom respektive organisation, undvika dubbelarbete och att samarbeta där det är möjligt.

Under 2022 har SBU avslutat följande publikationer inom området psykisk ohälsa:

- *Kognitiv träning för personer med mild till måttlig demens*
- *Behandling av depression hos personer med demenssjukdom*
- *Naturbaserade inomhusinsatser på särskilda boenden för att öka hälsa och välmående hos äldre*
- *Robotdjurs betydelse för hälsa och välbefinnande hos äldre personer med demenssjukdom i särskilt boende*
- *Metoder för att minska tvångsåtgärder inom psykiatrisk slutenvård: Safewards och Six core strategies*
- *Effekter av arbetsmarknadsinsatser för personer med varaktigt försörjningsstöd – en systematisk översikt*

- *Effekter av arbetsmarknadsinsatser för personer långvarigt sjukskrivna på grund av depression, ångest eller stressreaktion – en systematisk översikt.*

Uppdraget ska delredovisas årligen till Socialdepartementet och slutredovisas senast i mars 2025.

Kunskapsläget avseende kommunal sjukvård

SBU ska enligt regeringsuppdrag bistå Socialstyrelsen med kunskapsunderlag inom området kommunal sjukvård. I detta sammanhang avses med kommunal sjukvård den primärvård som ges i kommunal regi och de insatser för patienter som regioner och kommuner har att samordna. Tillsammans med Socialstyrelsen har SBU inventerat pågående och kommande uppdrag. Berörda verksamheter på Socialstyrelsen har vidtalats och i januari 2023 genomförs workshops för utbyte av tankar och idéer om behov av kunskapsunderlag. Därefter inleds projekt i enlighet med de behov som framkommit. Under hösten har SBU arbetat med att identifiera andra viktiga aktörer och samarbetspartners. Myndigheten har även inlett arbetet med att inventera relevanta forskningssammanställningar på området, för att undersöka om SBU kan tillgängliggöra sådana i publikationstypen SBU Kommentarer.

Uppdraget ska delredovisas årligen till Socialdepartementet med start i mars 2023, och slutredovisas senast december 2026.

Uppdrag om praktikplatser för nyanlända arbetssökande och för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

Inom ramen för uppdraget om att ta emot personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga för praktik, har SBU tagit emot två personer under året. SBU har inte haft möjlighet att ta emot någon nyanländ arbetssökande för praktik.

Särskilda återrapporteringskrav

Det nationella Health Technology Assessment-nätverket (HTA-nätverket)

HTA-nätverkets syfte är att främja samverkan, förhindra dubbelarbete, sprida resultat samt bidra till metodutveckling inom området utvärdering av metoder inom hälso- och sjukvård. Ett 50-tal representanter från åtta regionala HTA-enheter, samt Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) ingår. Utöver dessa är också HTA-O⁷, Nationella stödfunktionen för regioners system för kunskapsstyrning, NT⁸- och MTP⁹-rådet samt Cochrane Sverige representerade.

Under årets fyra möten har man diskuterat publicerade rapporter samt pågående och kommande projekt. Information från den nationella arbetsgruppen NAG-HTA Hälsoekonomi har också getts. Det har även presenterats och diskuterats om bland annat process och ramverk för att gå från evidensgraderade resultat till rekommendation i Socialstyrelsens nationella riktlinjer, metaanalys med kontinuerliga variabler, utmaningar med små studier i en systematisk översikt samt en fallbeskrivning av syntes när metaanalys inte är möjlig.

För att undvika dubbelarbete tillgängliggör SBU löpande en gemensam lista över pågående projekt på SBU samt inom nätverket. I december 2022 fanns det totalt 130 pågående projekt inom SBU och de regionala HTA-enheterna. Under året har detta lett till att dubbelarbete har undvikits vid minst fyra tillfällen, till exempel vid frågor om sköra äldre, AI (artificiell intelligens) vid mammografiscreening och effekten av insulinpumpar. När rapporter publicerats inom nätverket görs de också

sökbara via SBU:s webbplats, totalt 16 regionala HTA-rapporter har publicerats där under året.

Samverkan sker även i form av samarbetsprojekt¹⁰ mellan enheterna och genom att SBU bistår med metodstöd i särskilda projekt¹¹. SBU har även bidragit med metodstöd för den nystartade enheten HTA Norr. Förtur till utbildningar i SBU:s regi, inom bland annat hälsoekonomi och litteratursökning, erbjuds nätverkets medlemmar löpande.

Internationella kunskapsöversikter och utvärderingar

SBU ska enligt regleringsbrevet för 2022 redovisa myndighetens arbete med att granska och tillgängliggöra internationella kunskapsöversikter och utvärderingar. När SBU identifierat översikter som håller god kvalitet och myndigheten tillsammans med sakkunniga bedömt att innehållet är relevant utifrån ett svenskt perspektiv, sammanfattar och kommenterar SBU kunskapsöversikterna i publikationstypen SBU Kommenterar. Syftet är att på ett snabbt och kostnadseffektivt sätt kunna stödja beslutsfattare som behöver vetenskapliga underlag för sina beslut. Under 2022 har tio SBU Kommenterar publicerats (se Tabell 2.1 för jämförelsesiffror för år 2021 och 2020) vilka redovisas på sida 25 och framåt. Resultaten av tidigare målgruppsunderökning (från år 2020) har följts upp och tagits om hand för att utveckla läsbarheten och även processen har utvecklats i syfte att bli mer ändamålsenlig och effektiv.

⁷ HTA Odontology, en nationell HTA-enhet inom tandvård.

⁸ NT-rådet, Rådet för nya terapier.

⁹ MTP-rådet, Medicintekniska produkträdet.

¹⁰ Exempelvis rapporten *Nytta och risker med caseload midwifery: barmorskteam genom graviditet, förlossning och eftervård (2022:S1)*. Samarbete mellan HTA-centrum i Västra Götalandsregionen och HTA Syd, Region Skåne.

¹¹ Exempelvis rapporten från HTA Syd, Region Skåne: *Endovaskulär klaffbehandling vid uttalad mitralisinsufficiens*. (2022:7).

Upplysningstjänst för vården

SBU:s upplysningstjänst besvarar väl avgränsade frågor om metoder eller insatser från beslutsfattare inom hälso- och sjukvård, socialtjänst och myndigheter som är i behov av snabb utvärdering av det vetenskapliga underlaget. Frågorna fastställs i dialog med frågeställaren. Svaren som Upplysningstjänsten levererar baseras på en litteratursökning i vetenskapliga databaser och utformas efter frågeställarens behov och tidskrav. Vanligtvis redovisas och beskrivs välgjorda systematiska översikter som undersökt frågan både med text och tabell, och svaren publiceras även på SBU:s webbplats och sprids vidare inom nätverk, till berörda professionsorganisationer och SBU:s nämnd samt vetenskapliga råd.

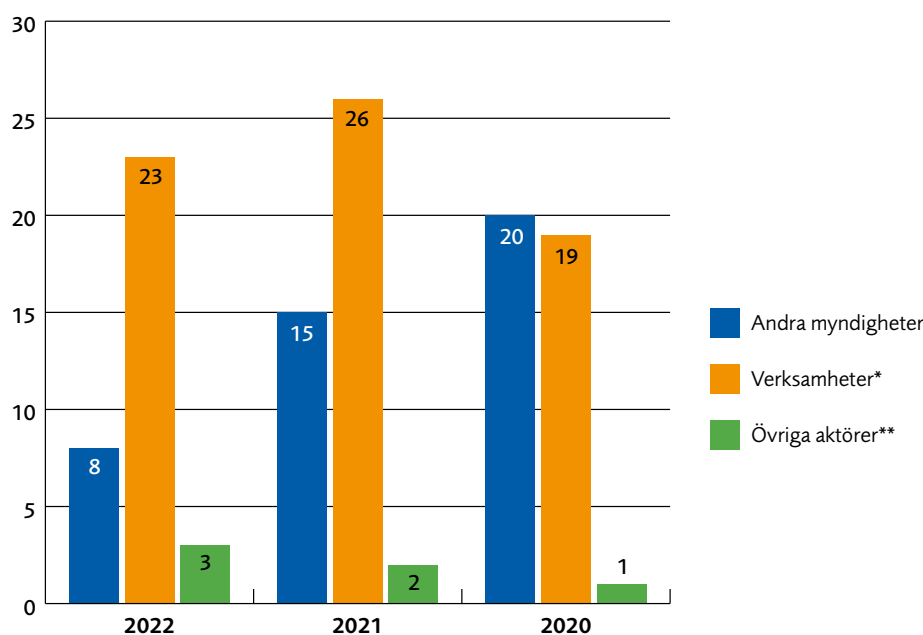
Frågorna som kommer in till Upplysningstjänsten kommer bland annat från myndigheter, verksamheter (läkare, tandläkare, fysioterapeuter, sjuksköterskor, psykologer), forsknings- och utvecklingsavdelningar (FoU) och statliga utredningar (se Figur 2.1).

FAKTARUTA 2.2 SBU:s upplysningstjänst.

Upplysningstjänsten arbetar i direkt dialog med vården och socialtjänsten genom att besvara avgränsade frågor. Det ger en unik möjlighet att snabbt stödja beslutsfattare som behöver kunskapsunderlag inför strategiska beslut. Omfattningen på svaren är anpassade efter frågeställarens och målgruppens behov. Urval och granskning av litteratur är begränsad jämfört med SBU:s utvärderingsrapporter och arbetet utförs till stor del av SBU:s medarbetare. Metodiken möjliggör en betydligt snabbare process än för en systematisk litteraturöversikt och målet är att ge ett svar inom ett par månader.

- SBU:s upplysningstjänst identifierar och redovisar sammanställd forskning (systematiska översikter) som svar på en avgränsad fråga.
- Risker för bias (systematiska fel) bedöms i systematiska översikter och författarnas slutsatser från översikter med låg eller måttlig risk för bias presenteras i svaret.
- I svaret görs ingen sammanvägning av resultat eller bedömning av vetenskaplig tillförlitlighet.
- Primärstudier identifieras då det är relevant men det görs ingen bedömning av risk för bias och av den anledningen presenteras inga resultat.
- Vid behov bedöms kvalitet och överförbarhet av resultat i hälsoekonomiska studier.

FIGUR 2.1 Vilka ställer frågor till SBU:s upplysningstjänst?

* Inom områdena hälso- och sjukvård, socialtjänst, funktionstillstånd- och funktionshinder, tandvård.

** T.ex. regionernas kunskapsstyrningsorganisation, Sveriges Kommuner och Regioner, statliga utredningar.

SBU:s upplysningstjänst har under 2022 besvarat 34 frågor (se Tabell 2.1 för jämförelsesiffror för år 2021 och 2020). Av dessa frågor har 23 publicerats på SBU:s webb som omfattande svar, 7 svar bestod av hänvisningar och 4 svar har varit så kallade korta svar.¹² Majoriteten av de besvarade frågorna berör hälso- och sjukvård, 65 procent, följt av socialtjänst 24 procent och tandvård 12 procent. Dessutom påbörjades under 2022 omfattande arbeten med att besvara ett flertal frågor från Statens institutionsstyrelse (SiS) om metoder vid tvångsvård av unga och substansberoende vuxna, samt att ta fram underlag till frågor från två statliga utredningar, Författningsberedskap inför framtida pandemier (S 2021:04) och Narkotikautredningen (S 2022:01).

Erfarenheter efter covid-19-pandemin¹³

De erfarenheter som SBU har fått efter perioden med nödvändigt arbete hemifrån på grund av pandemin är framför allt en kraftigt höjd kunskapskurva avseende digital mötesteknik. Majoriteten av SBU:s anställda har upplevt att hemarbetet fungerade bra och har tecknat överenskommelser om delvis distansarbete framöver. För många har möjligheten till delvis distansarbete också inneburit att vardagsspullet går lättare att få ihop. En förändring som kvarstår är att samtliga av myndighetens personalmöten är hybridmöten, med möjlighet för alla att koppla upp sig, men där de som är på plats samlas i personalmatsalen. Den här lösningen har gjort det möjligt för flera medarbetare att delta på personalmöten. Möjligheten till digitala möten har också underlättat för större deltagande i möten

med externa sakkunniga, SBU:s nämnd och SBU:s vetenskapliga råd eftersom deltagare och ledamöter inte behöver resa till Stockholm. Digitala möten kan även bidra till minskade resekostnader och minskad miljöpåverkan av tjänsteresor. Samtidigt har pandemin visat att det fysiska mötet är viktigt för att skapa personliga relationer och ännu bättre resultat, så myndigheten prioriterar också att ses på möten på kontoret. Till följd av ökad teknikanvändning ställs även högre krav på att den teknik som finns i sammanträdesrummen är lättillgänglig och fungerande. För att skapa rum med lika teknik har ny utrustning upphandlats under året och kommer att installeras under början på 2023. Både i projektprocesser och på avdelningsnivå har överenskommelser om vilka möten som ska vara på plats och vilka som med fördel kan hållas digitalt beslutats. En ytterligare god erfarenhet från arbetet under pandemin är den intensiva samverkan mellan myndigheter som var nödvändig för att på ett snabbt sätt agera utifrån respektive myndighets ansvarsområde. SBU har under perioden lånat ut medarbetare till andra myndigheter i behov av den kompetens som myndighetens medarbetare besitter. Under en del av året har även en projektledare från SBU varit sekonderad som nationell expert vid European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC). Detta kan vid framtida kriser underlätta utlån av personal mellan myndigheter, då snabba omställningar krävs.

¹² Omfattande svar redovisar identifierade systematiska översikter i text och tabell. Svaret publiceras på www.sbu.se. Kort svar innehåller en referenslista med vetenskapliga artiklar som är relevansgranskade. Svaret publiceras inte på www.sbu.se. Hänvisningssvar innehåller hänvisning till rapporter från andra myndigheter, kunskapsstyrningsorganisationen eller regionala HTA.

¹³ Uppdragets rubrik som det benämns i SBU:s regleringsbrev: Underlag relaterade till covid-19.

Korta resultat ur publicerade rapporter och överlämnade underlag

SBU Utvärderar

Hormonbehandling vid könsdysfori – barn och unga

Utvärderingen visar att det vetenskapliga underlaget inte räcker för att bedöma effekter på könsdysfori, psykosociala förhållanden, kognitiv funktion, kroppsmått, kroppssammansättning eller ämnesomsättning av hormonbehandling hos barn och ungdomar med könsdysfori. Det finns ett visst stöd på gruppnivå för att pubertets-hämmande hormonbehandling (GnRH) förlångsammare den benuppbbyggnad som kan förväntas ske under den följande puberteten men att den vid starten av behandling uppnådda bentätheten bibehålls. SBU:s rapport är underlag för Socialstyrelsens uppdatering av kunskapsstöd om vård av barn och ungdomar med könsdysfori (*Vård av barn och ungdomar med könsdysfori – Nationellt kunskapsstöd med rekommendationer till profession och beslutsfattare*, publicerad 2022).

Projektet inleddes i december 2020 och SBU:s rapport publicerades i februari 2022.

Behandling av rektusdiastas hos kvinnor

SBU har utvärderat det vetenskapliga stödet avseende metoder för att behandla rektusdiastas. Utvärderingen omfattar positiva och negativa effekter av behandlingar, samt utvärdering av kostnadseffektivitet. Även etiska aspekter belyses i rapporten. Utvärderingen visar att det vetenskapliga underlaget inte var tillräckligt för att bedöma hälsoeffekter av behandling av symtomgivande rektusdiastas hos kvinnor, eller för att beräkna kostnadseffektiviteten. Det finns behov av ökad kunskap om i vilka fall och hur rektusdiastas kan behandlas, samt vilka som har nytta av fysioterapeutisk respektive kirurgisk behandling.

Projektet inleddes i augusti 2020 och SBU:s rapport publicerades i mars 2022.

Mat vid diabetes. En systematisk översikt med utvärdering av effekter samt hälsoekonomiska och etiska aspekter

SBU har utvärderat positiva och negativa hälsoeffekter av mat och kostbehandling hos vuxna med typ 1-, typ 2- och graviditetsdiabetes, samt analyserat hälsoekonomiska och etiska aspekter. Rapporten utgör underlag till ett kunskapsstöd från Socialstyrelsen om kost vid diabetes. Rapporten visar på ett stärkt samband mellan medelhavskost och lägre risk för förtida död. Rapporten visar också att vissa behandlingsmetoder leder till större viktnedgång och bättre hälsa vid typ 2-diabetes.

Projektet inleddes i januari 2020 och rapporten publicerades i mars 2022.

Rullstolar och tilläggsutrustning.

Utvärdering av effekt, upplevelser och erfarenheter samt kostnadseffektivitet

Utvärderingen visar att användare av elektrisk rullstol upplever att den bidrar till delaktighet och oberoende. För att manuella och elektriska rullstolar ska vara välfungerande är användarnas erfarenhet att det behövs praktisk träning, kunskap och information. Det är möjligt att standardiserade praktiskt inriktade träningsprogram i färdigheter att manövrera rullstol har effekt i form av bättre manövreringsförmåga för vuxna. För barn saknades vetenskapliga studier om effekt av sådana program. Det saknades dock vetenskapliga studier om effekt för 13 av 16 frågeställningar inom alla åldersgrupper.

Projektet inleddes i oktober 2019 och rapporten publicerades i maj 2022.

Arbetsmiljöns betydelse för besvär och sjukdom i nacke, axlar, armar och händer
SBU har granskat forskning publicerad efter 2010 om sambandet mellan förhållanden i arbetsmiljön och besvär i nacke, axlar, armar och händer. Utvärderingen inkluderar alla typer av studerade arbetsmiljöfaktorer, såväl fysiska som psykosociala och organisatoriska. Resultaten i granskningen pekar på ett flertal arbetsmiljöfaktorer som har betydelse för besvär och sjukdomar i dessa kroppsregioner. Exempelvis kan repetitiva rörelser med armen kopplas till besvär i armbågar och underarmar. Personer med obalans mellan ansträngning och belöning på arbetsplatsen har en ökad risk att utveckla besvär i nacke och axlar. Kraftkrävande och repetitiv handaktivitet har samband med ökad risk för karpaltunnelsyndrom i handleden. Det vetenskapliga underlaget räcker inte för att avgöra om samband mellan arbetsmiljöfaktorer och risk att utveckla besvär skiljer sig mellan kvinnor och män.

Projektet inleddes i december 2018 och rapporten publicerades i juni 2022.

Främjande av psykiskt välbefinnande hos barn och ungdomar

SBU har utvärderat program och grupper av program som syftar till att främja psykiskt välbefinnande hos barn och ungdomar. Rapporten kom fram till att program i socioemotionellt lärande (SEL) och mindfulness (MBI) har positiva effekter på barns och ungdomars förmåga att möta svårigheter, ha goda relationer och hantera känslor.

Positiva effekter kan ses i alla åldersgrupper och både elever och lärare upplever att programmen gör skillnad.

Projektet inleddes i november 2020 och rapporten publicerades i oktober 2022.

Effekter av arbetsmarknadsinsatser för personer med varaktigt försörjningsstöd. En systematisk översikt

SBU har utvärderat insatser som syftar till att främja återgång eller inträde i arbete för två grupper av personer som står långt från arbetsmarknaden. För personer med varaktigt försörjningsstöd framgick att utbildning med anknytning till arbetsplats, eller omfattande utbildning, har effekt liksom praktik i reguljär kommunal verksamhet. Enligt klienterna kan insatser som individen uppfattar som önskvärda ha större möjlighet att leda till positiva förändringar.

Projektet inleddes i april 2020 och rapporten publicerades i oktober 2022.

Effekter av arbetsmarknadsinsatser för personer långvarigt sjukskrivna på grund av depression, ångest eller stressreaktion. En systematisk översikt

SBU har utvärderat insatser som syftar till att främja återgång i arbete för två grupper av personer som står långt från arbetsmarknaden. För personer som varit långvarigt sjukskrivna på grund av ångest, depression eller reaktioner på svår stress framgick att kognitiv beteendeterapi (KBT) liksom teambaserat stöd med involverad arbetsplats möjligen har effekt. Enligt patienterna kunde insatserna bidra till nya

rutiner för att kunna återgå i arbete, men även upplevas alltför omfattande.

Projektet inleddes i april 2020 och rapporten publicerades i oktober 2022.

Behandling av extremt graviditetsillamående (hyperemesis gravidarum)

SBU:s utvärdering visar att det inte finns tillräckligt många välgjorda forskningsstudier för att kunna bedöma effekten av behandling med läkemedel, kosttillskott, reglering av födointag, olika sätt att återställa vätskebalansen hos uttorkade patienter eller olika sätt att organisera vården vid extremt graviditetsillamående. Det finns visst stöd för att tilläggsbehandling med akupressur kan minska illamående och kräkningar. En slutsats är att fler välgjorda studier behövs.

Projektet inleddes i januari 2021 och rapporten publicerades i december 2022.

Psykologisk behandling av postpartumdepression

SBU har utvärderat insatser som syftar till att behandla lindrig till måttlig postpartumdepression, och upplevelser och erfarenheter av att genomgå sådan depressionsbehandling. Dessutom analyserar utvärderingen de inkluderade behandlingarna ur ett hälsoekonomiskt perspektiv och belyser etiska aspekter. Både kognitiv beteendeterapi och interpersonell terapi (IPT) minskade depressionssymtom, och det fanns visst stöd för effekt av personcentrerade samtal. Kvinnornas erfarenheter av behandlingarna påverkades av deras egna förutsättningar och förväntningar. Behandlingarnas format och innehåll samt vikten av en god relation under behandlingen ledde till huvudsakliga positiva upplevelser av erhållen behandling.

Projektet inleddes i juni 2021 och rapporten publicerades i december 2022.

Insatser i vården vid långtidssjuk-skrivning. En systematisk översikt och utvärdering av medicinska, hälsoekonomiska och etiska aspekter

SBU:s utvärdering visar att det finns förhållandevis många forskningsstudier som utvärderat olika typer av insatser i ett randomiserat och kontrollerat studieupplägg. Trots de många studierna är det svårt att dra slutsatser om effekter. De sammanvägda resultaten visar att unimodala, multimodala samt insatser som involverar arbetsplatskontakt eller koordinering mot arbetsplats möjligen har positiv effekt på återgång i arbete på kort sikt för personer sjukskrivna på grund av psykisk eller muskuloskeletal sjukdom. Det vetenskapliga underlaget är inte tillräckligt för att bedöma effekter på längre sikt eller för att bedöma effekter på hälsa och funktion.

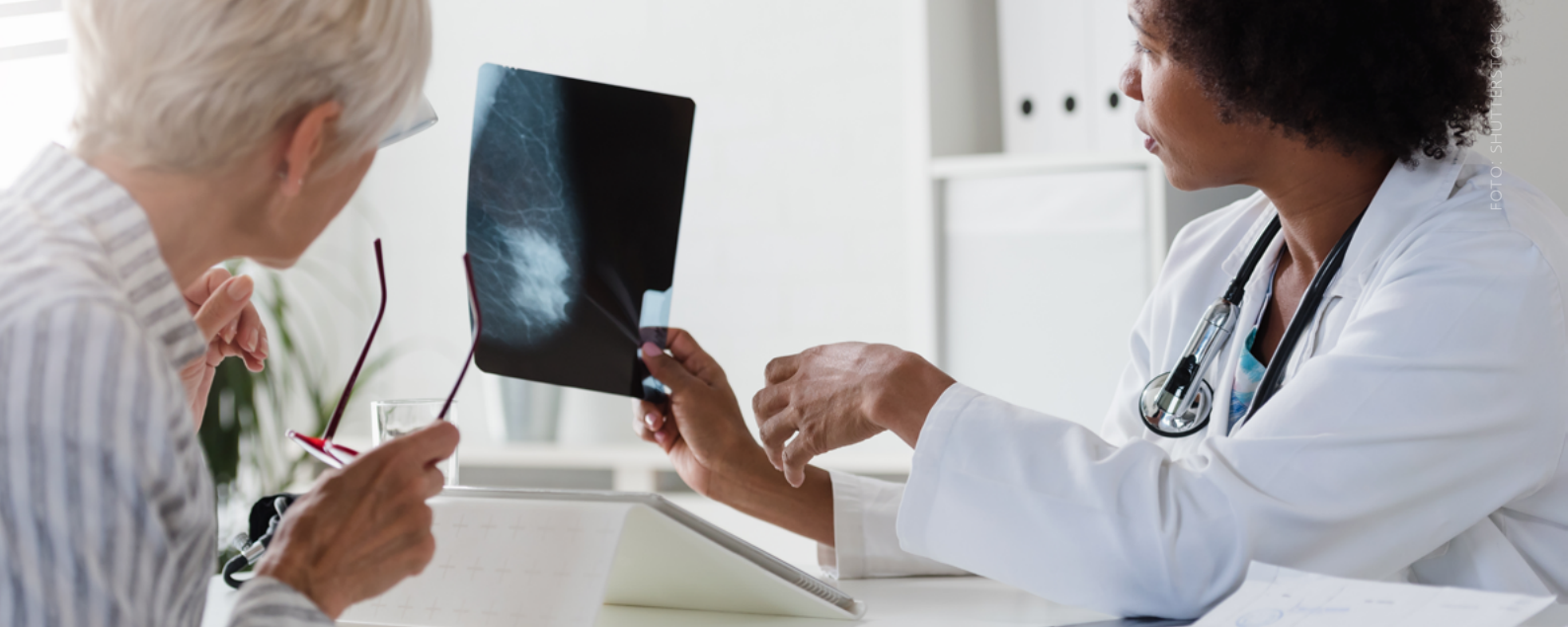
Projektet inleddes i januari 2021 och rapporten publicerades i december 2022.

SBU Bereder

Standardiserade bedömningsmetoder i utredningar av barn och unga inom socialtjänsten

SBU presenterar i denna rapport välgjorda systematiska översikter där man sammanställt kunskap om hur valida och tillförlitliga olika standardiserade bedömningsmetoder för barn och unga är. Totalt identifierades tolv systematiska översikter som bedömdes ha låg eller måttlig risk för bias. I dessa tolv systematiska översikter bedömdes elva bedömningsmetoder som särskilt relevanta utifrån att de används i socialtjänstens barn- och ungdomsvård eller att de översatts och använts i Sverige i forskningssammanhang.

Projektet inleddes i juni 2021 och rapporten publicerades i februari 2022.

Underlag till Socialstyrelsens nationella riktlinjer för förlossningsvården

SBU har arbetat fram ett vetenskapligt underlag om hemförlossning och igångsättning (så kallad induktion) av förlossning i graviditetsvecka 41, enligt uppdrag att bistå Socialstyrelsen i uppdraget att utarbeta nationella riktlinjer för förlossningsvården.

Projektet inleddes i mars 2022 och underlaget överlämnades till Socialstyrelsen i juni 2022.

Postcovid – behandling och rehabilitering. En evidenskartä – juni 2022

Fram till juni 2022 har SBU utvärderat det vetenskapliga stödet avseende långvariga effekter av sjukdomen covid-19. Sammantaget har det vetenskapliga underlaget mycket låg tillförlitlighet. Det går därmed inte att bedöma om någon av de studerade behandlingarna eller rehabiliterande åtgärderna är effektiva eller inte. Det betyder inte att behandlingarna inte har någon effekt, utan att det behövs fler välgjorda studier för att kunna bedöma effekten. Ingen studie som handlar om behandling för barn med långvariga symtom efter covid-19 har identifierats.

Projektet inleddes i mars 2021 och rapporten publicerades i augusti 2022.

Hormonbehandling vid könsdysfori – vuxna

Sammantaget är det vetenskapliga underlaget rörande medicinska effekter och bieffekter av könskonträr hormonbehandling hos vuxna med könsdysfori begränsat

och med metodologiska brister. Det finns en association mellan förbättrat psykologiskt välbefinnande på kort sikt (upp till 12 månader) och könskonträr hormonbehandling. Det finns ett visst underlag för att östrogenbehandlade transkvinnor (MtF) har större risk att få blodproppar. Det går inte att bedöma risken för cancerutveckling, eller effekter på skelett och hjärta. SBU:s rapport är underlag för Socialstyrelsens kommande uppdatering av kunskapsstöd från 2015, *God vård av vuxna med könsdysfori – Nationellt kunskapsstöd*.

Projektet inleddes i juni 2020 och SBU:s rapport publicerades i september 2022.

Screening för bröstcancer hos kvinnor över 74 år

SBU har sammanställt ett vetenskapligt underlag om fortsatt screening av kvinnor för bröstcancer efter 74 år för Socialstyrelsens översyn av rekommendationerna för det nationella screeningprogrammet för bröstcancer. Inga vetenskapliga studier som specifikt undersökt effekten av fortsatt screening för bröstcancer av kvinnor som är över 74 år identifierades. Det går därför inte att avgöra om fortsatt screening för bröstcancer medför positiva eller negativa effekter hos kvinnor över 74 år, eller om effekt saknas.

Projektet inleddes i februari 2022, underlaget överlämnades till Socialstyrelsen i september och SBU publicerade rapporten i oktober 2022.

Bemötande och stöd när barn föds döda. En systematisk översikt

SBU har utvärderat det vetenskapliga stödet avseende omhändertagande av föräldrar och syskon till dödfödda barn (intrauterin fosterdöd). Dödföddhet definieras i Sverige som framfödandet av ett barn som inte visar livstecken efter 22 fullgångna graviditetsveckor. Socialstyrelsen har tagit fram ett kunskapsstöd om intrauterin fosterdöd för att möjliggöra en jämlik vård i landet och SBU:s resultat har legat till grund för två av rekommendationerna. SBU:s projekt inleddes i augusti 2021, underlag överlämnades löpande till Socialstyrelsen under februari–april 2022 och SBU publicerade sin rapport i november 2022.

Underlag till Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism

SBU har tagit fram underlag för 32 så kallade tillstånds- och åtgärdspar¹⁴ till Socialstyrelsens nationella riktlinjer.

Projektet inleddes augusti 2019 och underlag levererades löpande till Socialstyrelsen fram till mars 2022. Socialstyrelsen har publicerat första versionen av riktlinjerna. SBU ska uppdatera underlag till Socialstyrelsens slutliga version som publiceras i slutet av 2023.

SBU Kommenterar

Naturbaserade inomhusinsatser på särskilda boenden för att öka hälsa och välbefinnande hos äldre

SBU bedömer att naturbaserade insatser som innebär aktivt deltagande (till exempel trädgårdsarbete) ökar äldres psykologiska och sociala välbefinnande, engagemang och livskvalitet. Passiva naturupplevelser har inte samma effekter. Resultaten baseras på en narrativ sammanvägning av studier.

Därmed presenteras inte någon uppskattning av effekternas storlek.

Projektet inleddes i februari 2021 och rapporten publicerades i mars 2022.

Robotdjurs betydelse för hälsa och välbefinnande hos äldre personer med demenssjukdom i särskilt boende

Översikten visar att robotdjur kan vara positivt för hälsa och välbefinnande hos äldre personer i särskilt boende, framför allt för personer med demens. Alla hade dock inte en positiv upplevelse av robotdjur. SBU bedömer att resultaten bör tolkas med försiktighet då evidensgradering saknas för bedömning av tillförlitligheten.

Projektet inleddes i februari 2021 och rapporten publicerades i mars 2022.

Behandling av depression hos personer med demenssjukdom

Enligt den systematiska översikten är icke-farmakologiska insatser lika eller mer effektiva än läkemedelsbehandling för personer med demenssjukdom och mild till måttlig depression. För personer med allvarlig depression är det vetenskapliga stödet oklart. SBU bedömer att resultaten bör tolkas med försiktighet då evidensgradering saknas för bedömning av tillförlitligheten.

Projektet inleddes i november 2021 och rapporten publicerades i april 2022.

Kognitiv träning för personer med mild till måttlig demens

SBU delar översiktsförfattarnas bedömning om att kognitiv träning troligen har en liten till måttlig effekt på generell kognition för personer med mild till måttlig demenssjukdom. Det positiva resultatet förefaller kunna kvarstå 3–12 månader efter avslutad träning.

Projektet inleddes i september 2021 och rapporten publicerades i april 2022.

¹⁴ I Socialstyrelsens arbete med en riktlinje skapas en lista med tillstånd och åtgärder, läs mer på www.socialstyrelsen.se

Signs of Safety

Översiktsförfattarna sammanfattar att det finns lite forskning på effekten av Signs of Safety (en modell för utredning och uppföljning av barns trygghet och säkerhet) och att den forskning som finns har brister. Vid en evidensgradering landar därför översiktsförfattarna på den lägsta evidensnivån. SBU konstaterar att denna bedömning av det vetenskapliga underlaget är rimlig.

Projektet inleddes i november 2021 och rapporten publicerades i april 2022.

Tilläggsbehandling av långverkande antikolinergika till kombinationsbehandling av medelsvår till svår astma

SBU instämmer med översiktsförfattarna om att tilläggsbehandling av inhalede LAMA, till ICS kombinerat med LABA minskar risken för svåra exacerbationer (försämringsperioder) hos vuxna med måttligt svår till svår astma (hög tillförlitlighet). Tilläggsbehandling med LAMA ger en liten förbättring av astmakontroll, men denna behöver inte vara kliniskt betydelsefull.

Projektet inleddes i augusti 2021 och rapporten publicerades i maj 2022.

Tilläggsbehandling med SGLT2-hämmare och GLP-1-receptoragonister hos patienter med typ 2-diabetes och risk för hjärt- och kärlsjukdom eller njursjukdom

SBU instämmer med översiktsförfattarnas slutsatser att behandling med antingen SGLT2-hämmare eller GLP-1-receptoragonister, som tillägg till befintlig diabetesbehandling, minskar dödlighet, icke fatal hjärtinfarkt samt njursvikt (hög tillförlitlighet). Den absoluta positiva effekten av läkemedlen varierade väsentligt beroende på risknivå vid behandlingsstart.

Projektet inleddes i augusti 2021 och rapporten publicerades i maj 2022.

Antidepressiva läkemedel som behandling vid depression efter förlossningen (postpartumdepression)

SBU delar inte översiktsförfattarnas slutsatser om att SSRI kan ha en viss positiv effekt på postpartumdepression. Resultaten är inte signifikanta och översikten har låg tillförlitlighet. För depressioner utanför den perinatale perioden finns däremot ett starkt vetenskapligt underlag för antidepressiva läkemedel och deras effekt jämfört med placebo.

Projektet inleddes i september 2021 och rapporten publicerades i juni 2022.

Korrigerande av korsbett

Översikten visar att i jämförelse med av-vaktan för att invänta eventuell spontan-korrektion är både Quad-helix och expansionsplåt effektiva för att korrigera enkelsidigt posterioort korsbett i växelbett hos barn i åldrarna sju till elva (hög tillförlitlighet). Quad-helix är mer effektiv än expansionsplåt och behandlingstiden är kortare (måttlig tillförlitlighet).

Projektet inleddes i februari 2022 och rapporten publicerades i november 2022.

Träning som terapi vid whiplash-associated disorders (WAD)

Översikten visar att evidensläget är svagt för träning som terapi vid WAD. Träning har i andra sammanhang visat sig ha positiva effekter, men vad gäller WAD bedömer SBU att det vetenskapliga underlaget är otillräckligt för att kunna dra slutsatser om effekter av träning som terapi.

Projektet inleddes i oktober 2021 och rapporten publicerades i november 2022.

Färdigställda förstudier

Under 2022 har SBU genomfört fyra förstudier som underlag för beslut om frågan kan utredas av SBU och i så fall vilket format och vilken slags rapport som passar frågeställningen bäst. Av dessa har två förstudier tagits vidare för att arbeta fram utvärderingsrapporter, en om insatser för att förebygga

och minska gängrelaterad brottslighet bland barn och unga vuxna, samt en om effekter av behandling och sociala stödinsatser vid substansbruks- och hasardspelssyndrom och samtidig psykisk sjukdom. Två förstudier har inte föranlett ytterligare utredningar men har lämnats till frågeställaren, en förstudie om psykisk hälsa hos personer med intellektuell funktionsnedsättning, samt en om kommunikationsstödjande insatser för vuxna personer med tal, språk och kommunikationssvårigheter.

SBU:s upplysningstjänst

Nedan följer en sammanfattning av de svar som SBU:s upplysningstjänst levererat som underlag till olika myndigheter, regionernas kunskapsstyrningsorganisation samt Sveriges Kommuner och Regioner. (För information om svar till enskilda frågeställare från verksamheter, se sida 8 och framåt).

Svar till Socialstyrelsen

SBU:s upplysningstjänst har besvarat en fråga från Socialstyrelsen om vilken sammanställd forskning som finns om interventioner för att minska ensamhet hos äldre. Svaret utgör underlag till det kunskapsstöd och vägledning som Socialstyrelsen tar fram inom deluppdraget för att stödja goda levnadsvanor och motverka ofrivillig ensamhet inom äldreomsorg.

Projektet inleddes i oktober 2021 och svaret *Insatser för att minska ensamhet hos äldre* publicerades i januari 2022.

En annan fråga handlade om vilken sammanställd forskning eller vetenskapliga studier som finns om miljöterapi (terapeutiska samhällen) vid institutionsvård, ungdomsvård eller vid behandling av skadligt bruk och beroende. SBU:s underlag har publicerats på Metodguiden för socialt arbete på Socialstyrelsens webbplats.

Projektet inleddes i augusti 2020 och svaret *Miljöterapi – terapeutiskt samhälle* publicerades i juni 2022.

SBU besvarade en fråga om vilken sammanställd forskning och vetenskapliga studier som finns om metoderna Safewards och Six core strategies för att minska tvångsåtgärder inom psykiatrisk slutenvård. Svaret har använts av Socialstyrelsen som underlag i arbetet med att ta fram förslag på utvecklingsinsatser inom den psykiatriska tvångsvården och den rättspsykiatriska vården.

Projektet inleddes i augusti 2022 och svaret *Metoder för att minska tvångsåtgärder inom psykiatrisk slutenvård: Safewards och Six core strategies* publicerades i november 2022.

Svar till Inspektionen för vård och omsorg (IVO)

En fråga från IVO handlade om vilken sammanställd forskning och/eller vetenskapliga studier som finns om Aggression Replacement Training (ART) för ungdomar med självskadeproblematik. Underlaget skulle användas som underlag vid tillsyn av hem för vård eller boende (HVB). Upplysningstjänstens litteraturgenomgång visade att det varken fanns någon relevant systematisk översikt eller primärstudie som utvärderat ART specifikt för personer med självskadebeteende.

Projektet inleddes i november 2021 och svaret *Aggression Replacement Training (ART) för ungdomar med självskadeproblematik* publicerades i mars 2022.

Svar till Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV)

Upplysningstjänsten fick en fråga från TLV om vilken forskning som finns som innehåller data (sannolikheter för olika utfall av screeningen, fördelningar mellan olika cancerstadier, nyttovikter och kostnader) som kan användas i en hälsoekonomisk modell för att utvärdera AI-baserade diagnostiska algoritmer. Upplysningstjänsten levererade ett relevansgranskat referensbibliotek med artiklar inom områden som CAD (computer aided detection),

tomosyntes, mammografiscreening och jämförelser mellan olika screeningstrategier (stratifiering). Projektet inleddes i april 2022 och svaret levererades i juni 2022.

En annan fråga som har besvarats är om vilken sammanställd forskning som finns om effekter och kostnadseffektivitet av apoteks-baserade läkemedelssamtal (farmaceutisk tjänst utöver apoteks standardservice). Upplysningstjänsten har efter litteratursökning och granskning levererat ett granskat referensbibliotek med väljorda och relevanta systematiska översikter om effekter, samt primärstudier om kostnadseffektivitet för apoteksbaserade läkemedelssamtal. De identifierade studierna kommer att användas som underlag för TLV:s regeringsuppdrag att genomföra en försöksverksamhet med en farmaceutisk tjänst på apotek.

Projektet inleddes i juni 2022 och svaret levererades i december 2022.

Svar till Myndigheten för stöd till trossamfund

SBU:s upplysningstjänst blev kontaktade av Myndigheten för stöd till trossamfund som tillsammans med Jämförhetsmyndigheten har ett uppdrag att arbeta med att öka kunskapen om hedersrelaterade frågor kopplat till trossamfundens verksamhet. Frågan till SBU handlade om vilken sammanställd forskning som finns om insatser och stöd vid hedersrelaterat våld och förtryck. Upplysningstjänstens litteratursökningsgenomgång visade att det inte finns någon litteratur inom detta område. Myndigheten för stöd till trossamfund menar att det trots detta var värdefullt med en systematisk och grundlig litteratursökning.

Projektet inleddes i augusti 2022 och svaret levererades i september 2022.

Svar till Myndigheten för vård- och omsorgsanalys

Till Myndigheten för vård- och omsorgsanalys tog SBU fram svar om vilken sammanställd forskning som finns om betydelsen av personalens utbildning för

kvalitet inom hemtjänst. Svaret kommer att användas som vetenskapligt underlag till Myndigheten för vård- och omsorgsanalys uppdrag gällande en studie om effekterna av att differentiera arbetsuppgifterna inom hemtjänsten (S2022/00614).

Projektet inleddes i augusti 2022 och Upplysningstjänstens svar *Betydelsen av personalens utbildningsnivå för omsorgskvalitet i hemtjänsten* publicerades i december 2022.

Svar till Medicintekniska produktrådet (MTP-rådet)

MTP-rådet ställde frågan om vilken sammanställd forskning och vetenskapliga studier som finns om effekterna av tyngdtäcken på bland annat sömn, oro, ångest och smärta. Upplysningstjänsten levererade en lista med publicerade relevansgranskade artiklar som användes av MTP-rådet för en uppdatering av en tidigare rekommendation. MTP-rådet menar att litteratursökningen från SBU ger trygghet i slutsatser och ökar tyngden i rekommendationen. Rekommendationen följs på de flesta håll i landet men genomslaget är inte hundra procentigt.

Projektet inleddes i juli 2022 och svaret levererades till MTP-rådet i september 2022.

Svar till Sveriges Kommuner och Regioner

Upplysningstjänsten har svarat på en fråga från den nationella arbetsgruppen för systemet Primärvårdskvalitet¹⁵ om vilken sammanställd forskning som finns om verktyg eller prediktionsmodeller avsedda att identifiera patienter i primärvården med hanterbar smärta som riskerar att försvåras. Underlaget kommer att användas för att skapa indikatorer för att fånga patienter som löper risk för att få en långvarig och/eller komplex smärtproblematik.

¹⁵ Ett nationellt system för kvalitetsdata i primärvården som samordnas och projektleds av Sveriges Kommuner och Regioner i samarbete med primärvårdens professionsföreningar.

Projektet inleddes februari 2022 och svaret *Identifiering av patienter i primärvård som riskerar förvärrad smärta* publicerades i juli 2022.

Ytterligare en fråga från den nationella arbetsgruppen för Primärvårdskvalitet har besvarats. Den handlar om vilken sammanställd forskning som finns om effekterna av relationskontinuitet inom primärvård. Primärvårdskvalitets indikatorer används för förbättringsarbete i primärvården och för uppföljning av regionernas arbete med Nära vård. Med ytterligare kunskap om kontinuitet i primärvård kan indikatorerna förbättras och därmed ge ett viktigt underlag för utformningen av verksamheten inom primärvården och den nära vården.

Projektet inleddes mars 2022 och svaret *Kontinuitet i primärvården* publicerades i november 2022.

Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor

Behov av kunskap och utveckling inom området kejsarsnitt. Prioritering baserad på James Lind Alliance metod SBU har under året prioriterat behov av kunskap och utveckling inom området

kejsarsnitt där patienter, anhöriga och professionen deltagit för att prioritera vilka behov de anser vara viktigast. I projektet har James Lind Alliance metod använts. Drygt 600 personer deltog i projektets inventeringsdel och ett 70-tal deltog genom att prioritera vilka områden som var viktigast.

Projektet inleddes i januari 2022 och SBU publicerade rapporten i december 2022.

Graviditetsrelaterad bäckensmärta – prioritering av forskningsfrågor. Prioritering baserad på James Lind Alliance metod

SBU har prioriterat forskningsfrågor inom området graviditetskomplikationer och specifikt graviditetsrelaterad bäckensmärta (även kallad foglossning). Patienter, anhöriga och vårdpersonal med erfarenhet av graviditetsrelaterad bäckensmärta har deltagit för att prioritera vilka forskningsfrågor de anser vara viktigast. I projektet har James Lind Alliance metod använts. Drygt 600 personer deltog i projektets inventeringsdel och cirka 100 personer deltog genom att prioritera frågorna. Projektet inleddes i november 2021 och SBU publicerade rapporten i december 2022.

Pågående arbete med publikationer och underlag

SBU Utvärderar

Planerad publicering 2023:

- Abort i hemmet – utvärdering av att ta det första läkemedlet (mifepriston) i hemmet vid en medicinsk abort
- Effekter av behandling och sociala stödinsatser vid substansbruks- och hasardspelssyndrom och samtidig psykisk sjukdom (del 1 och 2)
- Insatser för att förebygga och minska gängrelaterad brottslighet bland barn och unga vuxna

Planerad publicering 2024:

- Arbetsmiljöns betydelse för astma och KOL
- Effekter av behandling och sociala stödinsatser vid substansbruks- och hasardspelssyndrom och samtidig psykisk sjukdom (del 3)

SBU Kartlägger

Planerad publicering 2023:

- Funktionstillstånd och funktionshinder – kunskapsläget för arbetsmetoder och insatser (uppdatering av tidigare rapport)

SBU Bereder

Planerad publicering/överlämning 2023:

- Behandling av barn och unga med mild till måttlig psykisk ohälsa. Första linjen.
- Nyföddhetsscreening för spinal muskelatrofi (SMA)
- Preventiva insatser mot könsstympning av flickor och kvinnor

- Prioriterade utfall för behandlingsstudier gällande provocerad vulvodyni (vestibulit)
- Vetenskapligt underlag till Socialstyrelsens nationella riktlinjer för förlossningsvården
- Vetenskapligt underlag till Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism
- Ånger vid könsdysfori

Planerad publicering/överlämning 2024:

- Vetenskapligt underlag till Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård vid ätstörningar

SBU Kommenterar

Planerad publicering 2023:

- Effekten av PCSK9-hämmare och/eller ezetimib, med eller utan statinbehandling, för kardiovaskulär riskminskning
- Effekten av SGLT2-hämmare för patienter med hjärtsvikt oavsett förekomst av diabetes

Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor

Planerad publicering 2023:

- Prioriterade forskningsfrågor gällande diagnostik, behandling och bemötande av lipödem
- Prioriterade forskningsfrågor gällande allvarlig psykisk sjukdom

Kostnader för projektverksamheten

SBU:s totala kostnader för projektverksamheten under åren 2020–2022 redovisas i Tabell 2.2. I beloppen ingår dels direkta kostnader, dels schablonmässigt fördelade kostnader (indirekta kostnader). Kostnaderna för de olika projekten skiljer sig åt beroende på omfattning, gruppstorlek, med mera. De indirekta kostnaderna har fördelats på respektive projekt med 67 procent. De gemensamma kostnaderna specificeras i avsnittet ”Verksamhetens totala kostnader och intäkter” på sida 52. I Tabell 2.3 ingår dels direkta kostnader, dels schablonmässigt fördelade kostnader (indirekta kostnader).

TABELL 2.2 **SBU:s kostnader för projektverksamheten inklusive indirekta kostnader, tkr.**

Projekt	2022	2021	2020
Avslutade projekt 2022			
Främjande av psykiskt välbefinnande hos barn och ungdomar	4 610	2 606	289
Behandling av rektusdiastas hos kvinnor	304	2 540	1 212
Psykologisk behandling av postpartumdepression	4 160	1 468	–
Arbetsmiljöns betydelse för besvär och sjukdom i nacke, axlar, armar och händer	2 022	1 928	2 190
Hormonbehandling vid könsdysfori – barn och unga	1 079	3 368	1 369
Mat vid diabetes	1 397	4 010	3 795
Rullstolar och tilläggsutrustning	1 527	3 521	2 612
Standardiserade bedömningsmetoder i utredningar av barn och unga inom socialtjänsten	450	577	–
Förstudie: Psykisk hälsa vid intellektuell funktionsnedsättning	130	100	–
Förstudie: Alternativ och kompletterande kommunikation för vuxna personer med intellektuell funktionsnedsättning	130	84	–
Bemötande och stöd när barn föds döda	3 340	1 291	–
• Effekter av arbetsmarknadsinsatser för personer med varaktigt försörjningsstöd • Effekter av arbetsmarknadsinsatser för personer långvarigt sjukskrivna på grund av depression, ångest eller stressreaktion	3 710	2 579	1 216
Graviditetsrelaterad bäckensmärtä – prioritering av forskningsfrågor	2 023	394	–
Behandling av extremt graviditetsillamående (hyperemesis gravidarum)	2 364	1 332	–
Postcovid – behandling och rehabilitering	2 510	3 147	–
Insatser i vården vid långtidssjukskrivning	6 482	1 467	–
Behov av kunskap och utveckling inom området kejsarsnitt	3 142	464	–
Hormonbehandling vid könsdysfori - vuxna	1 444	–	–
Screening för bröstcancer hos kvinnor över 74 år	628	–	–
Underlag till nationella riktlinjer för hjärtsjukdom (Socialstyrelsen beslutade under året att tills vidare ta paus i arbetet med nationella riktlinjer för hjärtsjukvård)	4 041	385	–

Tabellen fortsätter på nästa sida

TABELL 2.2 fortsättning

Pågående projekt	2022	2021	2020
Underlag till nationella riktlinjer för förlossningsvården	3 215	325	–
Underlag till nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism	534	2 845	3 861
Underlag till nationella riktlinjer för ätstörningar	1 186	–	–
Screening för spinal muskelatrofi (SMA) – Vetenskapligt underlag	815	–	–
Abort i hemmet – utvärdering av att ta det första läkemedlet (mifepriston) i hemmet vid en medicinsk abort	2 925	–	–
Behandling av barn och unga med mild till måttlig psykisk ohälsa. Första linjen	2 503	–	–
Prioritering av forskningsfrågor gällande diagnostik och behandling av lipödem	1 742	–	–
Insatser för att förebygga och minska gängrelaterad brottslighet bland barn och unga vuxna	5 049	–	–
Prioriterade utfall för behandlingsstudier gällande vulvodyni	1 838	–	–
Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor inom psykisk sjukdom och psykisk ohälsa	1 099	–	–
Uppdatering av tidigare rapport: Funktionstillstånd och funktionshinder – Kunskapsläget för arbetsmetoder och insatser	285	–	–
Preventiva insatser mot könsstympning av flickor och kvinnor	2 656	–	–
Arbetsmiljöns betydelse astma och KOL	369	–	–
Ånger vid könsdysfori	1 552	–	–
Förstudie: Riskfaktorer dödligt våld barn och vuxna	285	–	–
Effekter av behandling och sociala stödinsatser vid substansbruks- och hasardspelssyndrom och samtidig psykisk sjukdom	4 207	–	–
Löpande arbete, vissa uppdrag och särskilda återrapporteringskrav	2022	2021	2020
Underlag inför en kommande nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention	2 025	4 512	1 076
Brukarsamverkan	79	95	120
Kunskapsunderlag avseende vård av personer som utsatts för sexualbrott	504	89	–
Utbildning och kunskapsspridning inom socialtjänsten	713	5 779	6 533
Tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar	1 044	–	–
Kunskapsläget avseende kommunal sjukvård	438	–	–
Vetenskapliga kunskapsluckor	1 759	2 589	2 962
HTA-samverkan	590	440	511
SBU:s upplysningstjänst	9 620	5 567	7 300
SBU Kommentarer	2 333	2 454	3 840
Projekt som publicerats före 2022	1 287	40 408	49 854
SUMMA	96 145	96 364	88 740

TABELL 2.3 SBU:s totala kostnader för avslutade projekt 2020–2022, tkr.

Projekt	Total kostnad	Pågått (år)
Avslutade projekt 2022		
Främjande av psykiskt välbefinnande hos barn och ungdomar	7 505	2020–2022
Behandling av rektusdiastas hos kvinnor	4 056	2020–2022
Psykologisk behandling av postpartumdepression	5 628	2021–2022
Arbetsmiljöns betydelse för besvär och sjukdom i nacke, axlar, armar och händer	8 424	2018–2022
Hormonbehandling vid könsdysfori – barn och unga	5 816	2020–2022
Mat vid diabetes	10 286	2019–2022
Rullstolar och tilläggsutrustning	7 803	2019–2022
Standardiserade bedömningsmetoder i utredningar av barn och unga inom socialtjänsten	1 027	2021–2022
Förstudie: Psykisk hälsa vid intellektuell funktionsnedsättning	230	2021–2022
Förstudie: Alternativ och kompletterande kommunikation för vuxna personer med intellektuell funktionsnedsättning	214	2021–2022
Omhändertagande av föräldrar och syskon till dödfödda barn	4 631	2021–2022
• Effekter av arbetsmarknadsinsatser för personer med varaktigt försörjningsstöd • Effekter av arbetsmarknadsinsatser för personer långvarigt sjukskrivna på grund av depression, ångest eller stressreaktion	7 505	2020–2022
Graviditetsrelaterad bäckensmärtä – prioritering av forskningsfrågor	2 417	2021–2022
Behandling av extremt graviditetsillamående (hyperemesis gravidarum)	3 696	2021–2022
Postcovid – behandling och rehabilitering	5 657	2021–2022
Insatser i vården vid långtidssjukskrivning	7 949	2021–2022
Behov av kunskap och utveckling inom området kejsarsnitt	3 606	2021–2022
Hormonbehandling vid könsdysfori - vuxna	1 444	2022
Screening för bröstcancer hos kvinnor över 74 år	628	2022
Underlag till nationella riktlinjer för hjärtsjukdom	4 426	2021–2022
Avslutade projekt 2021		
Åldersbedömning – röntgenundersökning av visdomständer i underkäken	1 019	2021
Åldersbedömning – magnetkameraundersökning av tillväxtzonen i lårbenets nedre del (knät)	1 107	2021
Behandling och rehabilitering vid fibromyalgi	6 905	2019–2021
Multimodala och interdisciplinära behandlingar vid långvarig smärta	2 954	2019–2021
• Program för att förebygga suicid och suicidförsök hos barn och ungdomar • Program för att förebygga psykisk ohälsa hos barn	7 292	2020–2021
Förlossningsrädsla, depression och ångest under graviditet	5 559	2019–2021
Förlossningsbristningar – diagnostik samt erfarenheter av bemötande och information	3 726	2019–2021
Screening för livmoderhalscancer med självprovtagning för HPV	1 011	2020–2021
Inventering och prioritering av forskningsfrågor gällande långvariga symtom vid covid-19 (postcovid)	1 373	2020–2021
Insatser för att stärka anknytning och samspel mellan barn och föräldrar (förstudie som gått vidare till annat projekt)	23	2021
Risk- och behovsbedömningsmetoders förmåga att bedöma barns risk för utsatthet för våld och försummelse inom familjen	36	2021
Insatser vid vårdnadstvist/konflikt (förstudie som gått vidare till annat projekt)	9	2021

Tabellen fortsätter på nästa sida

TABELL 2.3 fortsättning

Projekt	Total kostnad	Pågått (år)
Insatser vid kognitiv funktionsnedsättning och samtidigt missbruk av alkohol eller droger	122	2021
• Identifiering av traumatiska förlossningsupplevelser • Identifiering av kvinnor med möjliga depressions- och ångestsyndrom under graviditet	2 830	2020–2021
Inventering av vetenskapliga kunskapsluckor inom psykisk ohälsa 2005–2020 – Insatser för att utreda, diagnostisera, förebygga och behandla psykisk ohälsa, inklusive stödjande och organisatoriska åtgärder	1 497	2020–2021
Missbruk och samsjuklighet	788	2021
Insatser för våldsutsatta (förstudie som gått vidare till annat projekt)	176	2021
Kognitivt stimulerande aktiviteter för att förebygga eller behandla kognitiv funktionsnedsättning hos äldre (förstudie som gått vidare till annat projekt)	108	2021
Behandlingsinsatser för flickor i tvångsvård	40	2021
Prioriterade behov av kunskap och utveckling inom BUP heldygnsvård	3 053	2020–2021
Kontinuitet i vården	9 092	2019–2021
Kejsarsnitt på kvinnans önskemål – fördelar och nackdelar för kvinna och barn	8 235	2020–2021
Diagnostik och behandling av provocerad vulvodyni	3 332	2020–2021
Behandling för kvinnor som lider av psykisk sjukdom efter förlossning	1 553	2020–2021
Internetförmiddad psykologisk behandling – jämförelse med andra behandlingar vid psykiatriska syndrom	4 582	2020–2021
• Kartläggning av metoder för tandvården – en kartläggning av systematiska översikter om metoder för prevention, diagnostik och behandling av tillstånd och sjukdomar som handhas av tandvården • Vetenskapligt underlag till Socialstyrelsens nationella riktlinjer för tandvården	10 529	2018–2021
Kartläggning av metoder för diagnostik och behandling av graviditetskomplikationer för områdena spontan förtidsbörd, graviditetsrelaterad bäckensmärta och intrahepatisk cholestas	2 109	2020–2021
Lipödem – diagnostik, behandling, upplevelser och erfarenheter	2 820	2020–2021
Självvald inläggning vid allvarlig psykisk sjukdom	1 095	2021
Avslutade projekt 2020		
Analys av viktiga patientrelaterade utfallsmått inom området förlossningsvård • Core outcome sets inom förlossningsvård – sammanställning och analys av studier • Vad är viktigt att mäta i forskning som undersöker behandling av depression under och efter graviditet - framtagande av ett core outcome set	4 293	2019–2020
Behandling av depression med transkraniell magnetstimulering med H-spole (dTMS) – en uppdatering	764	2020
Diagnostiska metoder för att bekräfta total hjärninfarkt • Apnétest vid diagnostik av total hjärninfarkt • Nukleärmedicinska metoder som stöd för diagnosen total hjärninfarkt	1 853	2019–2020
Insatser i öppenvård för att förebygga ungdomars återfall i brott	6 527	2018–2020
Läkemedelsbehandling av vanliga smärttillstånd hos äldre	9 136	2017–2020
Långvariga symtom vid covid-19	1 952	2020
Underlag till nationella riktlinjer för rörelseorganens sjukdomar	14 859	2017–2020
Samband mellan snus, e-cigarettor och tobaksrökning	7 111	2018–2020
Stöd till unga som ska flytta från placering i social dygnsvård	1 956	2019–2020

Kommunikation och spridning

När pandemin lättade kunde SBU återigen träffa målgrupper på plats på seminarier, konferenser och samverkansmöten. Myndigheten har behållit den digitala formen på en rad möten och utbildningar där det varit efterfrågat. På webbplatsen har myndigheten arbetat målmedvetet med analys för att öka användarvänlighet och relevans. Inom ramen för det internationella arbetet har SBU byggt upp två webbplatser. SBU har även implementerat en funktion för märkning av dokument enligt en gemensam metadatamodell som tagits fram i samarbete med Socialstyrelsen.

Webbplatsen sbu.se

Målet med webbplatsen sbu.se är att den ska vara användarvänlig, tydlig och relevant och att våra webbsidor rankas högt av sökmotorerna.

Under 2022 har SBU lagt extra fokus på analysarbete av webbplatsen. SBU har granskat hur dess besökare finner och använder digitala publikationer, evidenskartor och filtreringsfunktioner, så kallad händelse-spårning. Med hjälp av händelse-spårning kan vi se vilka digitala publikationer som laddas ner och vilka delar av publikationen som är mest nedladdade. SBU:s sida för publikationssök är den som har mest händelser, 49 procent av händelserna på sidan gäller publikationer inom hälso- och sjukvård, 12 procent inom socialtjänst. De mest öppnade av SBU:s publikationer är *Långvariga symtom vid covid-19*, *Kejsarsnitt på kvinnans önskemål – fördelar och nackdelar för kvinna och barn* samt *Mat vid diabetes*. Myndigheten har även tagit fram mål och nyckeltal för sbu.se som sedan kopplar till händelse-spårningen. Exempel på mål för sbu.se är att öka kännedomen om SBU, ökad användning av material och ökat utforskande inom webbplatsen.

Under året har myndigheten skapat en funktion på webbplatsen som tydligt visar användaren vilka publikationer och vetenskapliga kunskapsluckor som är äldre än

fem år. Att särskilja mellan äldre och nyare material är avgörande eftersom kunskapen kan ha förändrats efter SBU:s publicering.

Under året har SBU även förbättrat gränssnittet för evidenskartorna som nu presenteras med tydligare design, filtrering och bättre tillgänglighet. I linje med önskemål från Rådet för styrning med kunskap har myndigheten implementerat en funktion för att märka SBU:s rapporter med en myndighetsgemensam metadata-modell som tagits fram av Socialstyrelsen. Denna enhetliga märkning som bland annat redogör för olika publikationers syfte, målgrupp, grad av styrning och typ av kunskapsunderlag, kommer att bidra till ökad sökbarhet såväl som stöd för framtida informationsöverföring mellan olika system.

Som ett nav i det nya internationella nätverket för granskning av forskning om socialt arbete, INSIA, har SBU satt upp en fristående webbplats¹⁶. Det finns även en internationell grupp med fokus på metoder för utvärdering, GRADE¹⁷ working group, där SBU:s kommunikationsavdelning har stöttat gruppen genom en webbplats¹⁸.

¹⁶ www.insia.network

¹⁷ GRADE, Grading of Recommendations, Assessment, Development and Evaluation, är ett internationellt framtaget system för evidensgradering av resultat från systematiska översikter.

¹⁸ www.gradeworkinggroup.org

SBU i sociala medier

Intresset för SBU:s LinkedInkonto har ökat mest av alla myndighetens tre sociala kanaler, det har nu cirka 5 200 följare (se Tabell 2.5 för jämförelsesiffror för år 2021 och 2020). Under året har kontot använts för information om bland annat SBU:s projekt, metod och utbildningar. SBU:s rapporter används som referenspunkter i debatter och inlägg på Twitterkonton i vetenskapsvärlden. Mest visningar (nästan 11 500 st.) på det svenska Twitterkontot fick ett inlägg på Aborträttens dag där SBU berättade om ett pågående projekt om att påbörja medicinsk abort i hemmet. Även SBU:s följare på Facebook blir fler – SBU:s mest delade Facebookinlägg var ett där SBU sökte deltagare till ett projekt om lipödem (se ovan).

SBU i andra medier

Tretton pressmeddelanden om nya rapporter skickades ut under 2022. Men även vissa äldre publiceringar citerades flitigt: i februari hänvisade exempelvis en rad medier till SBU:s tidigare rapporter om vårdnadsplacering av barn utanför hemmet i samband med den lagändring som kom att kallas Lex Lilla hjärtat. I mars uppmärksammades en rapport som visade på robotdjurs positiva effekt på hälsan hos äldre; *Robotdjurs betydelse för hälsa och välbefinnande hos äldre personer med demenssjukdom i särskilt boende*. Den stora översikten *Mat vid diabetes* rönt också stort intresse under våren.

För Socialstyrelsens omfattande kunskapsstöd Graviditet, förlossning och tiden efter som publicerades i april har flera av SBU:s sammanställningar på området utgjort vetenskapligt underlag.

En av dem, rapporten *Bemötande och stöd när barn föds döda* fördes fram i medicinsk fackpress i november, till exempel i Läkartidningen.

TABELL 2.4 Totala kostnader för kommunikation och spridning, tkr.

	2022	2021	2020
IT-media	7 904	6 451	6 840
Informationsmaterial, utskick, nytryck	3 169	2 098	2 295
Rapporthantering, försäljning	540	411	592
Patientversioner och särtryck	–*	219	300
Utställningar och mässor	2 187	1 117	891
Samarbete med vård- och omsorgsorganisationer	–*	371	200
Vetenskap & Praxis	1 234	3 391	3 807
Massmedia, media-bevakning m.m.	508	1 088	663
Uppföljningar	374	311	634
Kunskapsstöd för vården	133	220	440
Kunskapsstöd för lekmän och allmänhet	–*	320	293
SUMMA	16 049	15 997	16 955

Beloppen inkluderar direkta kostnader, fördelade löne-kostnader och schablonmässigt fördelade kostnader (indirekta kostnader).

* På grund av omstrukturering finns inget utfall för 2022.

Dagens Medicin och Dagens Nyheter var de media som under året refererade SBU:s rapporter mest frekvent, följt av annan dagspress och viss fackpress såsom Tandläkartidningen och Läkartidningen.

Konferenser, seminarier och mässor

Sammanlagt medverkade SBU som utställare vid åtta konferenser och mässor under 2022. SBU nådde cirka 7 000 besökare under dessa dagar (2021: 1 700, 2020: 1 100). Exempel på konferenser och mässor där SBU medverkat är Endodiabetes, Nationella Kvalitetsdagen för Primärvården, Nationella hälsoekonomiska konferensen, Sjuksköterskedagarna, Socialchefsdagarna, Socionomdagarna, Svenska Kardiovaskulära Vårmetet och Äldreomsorgsdagarna.

Produktion av informationsfilmer

SBU har fortsatt arbetet med att ta fram korta filmer¹⁹ om hur man gör en systematisk översikt, under året har sju filmer färdigställts och dessa har sedan publicering i februari tillsammans haft cirka 6 500 visningar under 2022. Även filmen *Indi-vidanpassat stöd till arbete* publicerades i februari och har sedan dess haft cirka 1 600 visningar. En av SBU:s tidigare filmer är välbesökt, *Evidens på åtta minuter*, som haft cirka 12 300 visningar sedan den publicerades 2019 (2022: ca 3 300 visningar).

Vetenskap & Praxis

SBU:s tidning Vetenskap & Praxis förklarar och förenklar SBU:s slutsatser, sprider kunskap och verktyg för att tänka kritiskt kring forskningsresultat och flaggar för aktuella projekt. Tidningens målgrupp är vårdens och omsorgens professioner och beslutsfattare. Vetenskap & Praxis utgavs med ett dubbelnummer under 2022 som publicerades både som papperstidning och digitalt. Från och med hösten 2022 pågår ett utvecklingsarbete av tidningen. Det samlade antalet besök på Vetenskap & Praxis alla artiklar var 128 000 under 2022. Ett byte från analysverktyget i Google till SiteImprove gör att vi inte kan redovisa motsvarande siffror bakåt i tiden.

¹⁹ Filmerna finns på www.sbu.se/metodfilmer

FIGUR 2.2 Distribution av SBU:s resultat via Vetenskap & Praxis i olika facktidsskrifter 2022.

Tidningen samdistribuerades med tidsskrifterna i Figur 2.2 i 140 000 exemplar (2021: 143 400 st., 2020: 143 400 st.). Dessutom skickades den till 3 442 direktprenumeranter (se Tabell 2.5 för jämförelsesiffror). År 2022 utvidgade och uppdaterade SBU 50 svenska Wikipedia-artiklar med aktuella resultat från SBU:s rapporter. SBU:s resultat sprids via Wikipedia och texterna genererade 2 040 besök (2021: 2 690 besök, 2020: 3 560 besök) på www.sbu.se.

TABELL 2.5 Jämförelsesiffror för kommunikation och spridning.

	2022	2021	2020
Besökare (sessioner) på sbu.se	1 586 363	1 617 151	1 089 554
Besökta sidor på sbu.se	2 868 380	ca 2 800 000	ca 2 700 000
Följare på SBU:s svenska Twitterkonto	ca 3 200	ca 3 000	ca 2 800
Följare på SBU:s engelska Twitterkonto	ca 790	ca 700	ca 600
Följare på SBU:s Facebookkonto	ca 1 300	ca 1 200	ca 1 100
Följare på SBU:s LinkedInkonto	ca 5 200	ca 2 830	ca 1 700
Utskickade digitala nyhetsbrev	18	16	17
Prenumeranter på digitala nyhetsbrev	ca 6 650	ca 6 600	ca 6 600
Direktprenumeranter av Vetenskap & Praxis (papperstidning)	3 442	3 358	3 269
Uppdaterade Wikipedia-artiklar	50	77	49

Samverkan och utbildning

SBU samverkar med myndigheter och andra organisationer i syfte att ge bästa förutsättningar för att resultatet av SBU:s arbete ska komma till användning. Det kan också gälla insatser för att utbilda och informera om SBU:s metoder och arbetssätt. SBU deltar även både i styrgruppen och den taktiska samordningsgruppen i regionernas samlade kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård samt i partnerskap om samverkan för kunskapsstyrning inom socialtjänsten.

Rådet för styrning med kunskap

SBU ingår som en av nio myndigheter i Rådet för styrning med kunskap (Rådet) i enlighet med Förordning (2015:155) om statlig styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvård och socialtjänst. Rådet har i uppgift att verka för att den statliga styrningen med kunskap avseende hälso- och sjukvård och socialtjänst ska vara samordnad och effektiv. SBU:s generaldirektör deltar i Rådets möten, administrativa chefen ingår i Rådets beredningsgrupp och SBU deltar även i Rådets olika nätverk. Under året har förutom det tidigare inrättade nätverket för kommunikationschefer också inrättats ett nätverk för stabschefer eller motsvarande. SBU har under året deltagit i den myndighetsgemensamma arbetsgruppen för patient- och brukarsamverkan, där fokus har legat på erfarenhetsutbyte. Arbetet i Rådet, beredningsgruppen och nätverken är viktigt för myndigheternas samverkan och gemensamma omvärldsbevakning. Rådet har under 2022 även genomfört möten med Rådets huvudmannagrupp kring prioriterade områden: kommunal hälso- och sjukvård, samordnad statlig kunskapsstyrning inom området folkhälsa, informationshantering som tydligare bidrar till kunskapsutveckling i hälso- och sjukvård och socialtjänst samt barn och ungdomar som begår eller riskerar att begå kriminella handlingar. En fördjupad dialog om stärkt hälsofrämjande och förebyggande arbete

gav ytterligare tydliggöranden kring huvudmannagruppens behov av statlig styrning från Rådets medlemmar inom området. Rådets myndigheter har även ställt sig bakom en avsiktsförklaring för en god och jämlik hälsa genom ett stärkt hälsofrämjande och förebyggande arbete 2021–2025.

Partnerskap till stöd för kunskapsstyrning

SBU deltar i både styrgruppen och den taktiska samordningsgruppen i regionernas samlade kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård. Under året har SBU genom arbetet med myndighetens olika projekt varit i kontakt med flera nationella programområden (NPO) och nationella arbetsgrupper (NAG) och är fortsatt adjungerad till den nationella arbetsgruppen för metodutvärdering. Arbetsgruppen är kopplad till den nationella samverkansgruppen Metoder för kunskapsstöd och ett av syftena med arbetsgruppen är att integrera de sjukvårdsregionala HTA-enheterna i systemet för kunskapsstyrning i nära samverkan med HTA-nätverket som administreras av SBU. SBU har under året fortsatt att svara på de remisser av vårdprogram och riktlinjer som tas fram inom ramen för kunskapsstyrningen där SBU i många fall har efterlyst en ökad tydlighet kring den metod som har använts då vårdprogrammen och riktlinjerna har tagits fram. I regionernas samlade kunskapsstyrning finns även ett hälsoekonomiskt

nätverk där SBU är representerat. Nätverket består av hälsoekonomer som arbetar med underlag till nationella programområden.

SBU har deltagit i Partnerskapet för socialtjänstens möten under 2022. Som nationell aktör finns SBU med i den process som Partnerskapet håller på att ta fram som gäller en nationell modell för att identifiera lokala kunskapsbehov. SBU deltar i ett projekt som Socialstyrelsen ansvarar för tillsammans med Sveriges Kommuner och Regioner inom ramen för Partnerskapet, med syfte att öka kunskapen om hur olika former av tidiga insatser kan användas inom myndighetsutövning för ekonomiskt bistånd och missbruk. Målet är att beslutsfattare inom socialtjänstens myndighetsutövning inom ekonomiskt bistånd och missbruksområdet för vuxna ska få stöd i att utveckla verksamheten mot mer tidigt stöd.

Exempel på övrig myndighetssamverkan

SBU samverkar med Socialstyrelsen i arbetet med att ta fram nationella riktlinjer och screeningunderlag i enlighet med Förordning (2015:155) om statlig styrning med kunskap. Under 2022 har de två myndigheterna tillsammans vidareutvecklat processen för en effektiv och smidig samverkan i arbetet med att ta fram nationella riktlinjer.

Regeringen har gett Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten i uppdrag att i samverkan med flera andra myndigheter inkomma med underlag inför en kommande nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention. SBU redovisade en individuell analys till Socialdepartementet i augusti 2021. Under 2022 har SBU medverkat i det fortsatta myndighetsgemensamma samarbetet, främst via de dialogmöten som arrangerats.

SBU deltar i Socialstyrelsens projekt om att leda med ASI (Addiction Severity Index). Syftet med projektet är att öka

användning av resultaten från ASI-intervjuer²⁰, som en del i att öka kunskapen om målgrupper med substansanvändning.

Övergripande frågor är hur kontakten ser ut med socialtjänsten och hur socialtjänstens insatser påverkar den enskilde. I projektet prövas en gemensam struktur och stödmaterial riktat till chefer. Utvecklingsarbetet sker i samverkan med lokala och regionala FoU-miljöer och regionala stödstrukturer (RSS).

Extern utbildning om SBU:s metod

Förutom SBU:s regeringsuppdrag om utbildning och kunskapsspridning inom socialtjänsten (beskrivs på sidorna 10–11) har SBU under 2022 även arbetat med extern utbildning för andra målgrupper som till exempel inom hälso- och sjukvården, som tidigare beskrivits under avsnitt *SBU förbättrar vård och omsorg*. SBU har anordnat längre kurser (1–3 dagar) eller hållit i föreläsningar på utbildningar organiserade av andra. Majoriteten av deltagarna på SBU:s egna utbildningar är från region, högskola eller universitet. Det kan också vara anställda vid universitets- eller högskolebibliotek eller i kommunal verksamhet, journalister, personer från de regionala HTA-enheterna eller från andra myndigheter (såsom Socialstyrelsen, TLV och Forte). Det vanligaste temat har varit undervisning i att genomföra och förstå systematiska översikter. SBU har även haft flera undervisningstillfällen om SBU:s arbete med vetenskapliga kunskapsluckor, prioritering av dessa utifrån metoden baserad på James Lind Alliance, kartläggningar samt SBU:s arbete med prioriterade utfall. Något som fortsatt detta år är utbildningar om GRADE-metodiken för personer som arbetar med att ta fram vårdprogram vid regionala cancercentrum.

²⁰ ASI, Addiction Severity Index, är en standardiserad bedömningsmetod i intervjuform avsedd för användning i missbruks- och beroendeverksamhet.

Nätverk för systematiska sökningar och för hälsoekonomi

SBU deltar i styrgruppen för ett nätverk med drygt 300 bibliotekarier och informationsspecialister som arbetar med systematisk sökning i vetenskaplig kontext. SBU har också hållit presentationer för nätverkets medlemmar som kommer från kommuner, regioner, myndigheter, lärosäten och företag inom Sverige. Nätverket syftar till erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling inom metoder för litteratursökning.

SBU har under året anordnat fem seminarier om aktuella ämnen inom hälsoekonomi för nätverket för hälsoekonomi (NHE), som SBU är värd för.

Patient- och brukarsamverkan

SBU har under året bjudit in representanter för patient- och brukarorganisationer i flera projekt. Samverkan med patienter och brukare är viktigt för att få en bra och relevant frågeställning i myndighetens projekt. I de fall det inte finns organisationer inom det aktuella området har SBU även haft kontakt med enskilda som har erfarenhet av det tillstånd eller den insats som är i fokus. Myndigheten har även bland annat involverat patienter och anhöriga i arbetet med två regeringsuppdrag som redovisades under året; prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor inom området graviditetskomplikationer samt inom området kejsarsnitt. Här nedan redovisas ett urval för att belysa arbetet med patient- och brukarsamverkan.

Behandling av extremt graviditetsillamående

SBU:s projektgrupp hade under arbetet kontakt med patientföreningen Hyperemesis Gravidarum Sverige (HG Sverige). Under uppstarten av projektet hjälpte föreningen

SBU:s projektgrupp att orientera sig inom området, att identifiera frågor som var viktiga att beakta ur ett patientperspektiv samt att identifiera lämpliga sakkunniga. Projektgruppen stämde senare av projektets frågeställning med patientföreningen, som sympatiserade med valet av prioriterade utfall även om de gärna hade sett en bredare ansats. Dialogen med patientföreträdarna gav bland annat viktiga inspel på hur populationen behövde definieras och om variationen i sjukdomsbilden.

Projekt om effekter av arbetsmarknadsinsatser

Två föreningar, Riksföreningen Sveriges stadsmissioner och Riksförbundet för social och mental hälsa (RSMH), ingick i en referensgrupp för de två projekten *Effekter av arbetsmarknadsinsatser för personer långvarigt sjukskrivna på grund av depression, ångest eller stressreaktion* och *Effekter av arbetsmarknadsinsatser för personer med varaktigt försörjningsstöd*. Referensgruppen gav synpunkter både i början av projektet när det gällde forskningsfrågornas relevans och i slutet av projektet för att få synpunkter om hur de preliminära resultaten kunde tolkas.

Bemötande och stöd när barn föds döda

Tre föräldraföreningar ingick i projektets referensgrupp: Prematurföreningen Mirakel, Föreningen Vi Som Förlorat Barn (VSFB) och Spädbarnsfonden. Projektets frågor diskuterades och preciserades i samråd med referensgruppen innan de fastslogs. Referensgruppens hjälpte även projektgruppen identifiera möjliga etiska problem och att sätta de preliminära resultaten i en relevant kontext.

Effekter av behandling och sociala stödinsatser vid substansbruks- och hasardspelssyndrom och samtidig psykisk sjukdom

SBU:s projektgrupp har genom projektets referensgrupp kontakt med flera brukarorganisationer: Brukarinflytandesamordnare (BISAM) vid Beroendecentrum i Stockholm, Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH), Nationellt kompetenscenter anhöriga (Nka) och Riksförbundet för social och mental hälsa (RSMH). Brukarorganisationerna har hittills bidragit med aktuell information om situationen för populationen och deras perspektiv på frågeställningarna. Ett kontinuerligt samarbete under det pågående projektets genomförande är planerat.

Prioriterade utfall

SBU har ett pågående projekt som syftar till att ta fram en uppsättning prioriterade utfall för behandlingsstudier gällande kliniska studier på behandling av provocerad vulvodyni. I projektet ska prioritering med berörda aktörer (patienter, anhöriga, profession, forskare, myndigheter) genomföras. Framtagande av prioriterade utfall syftar till att synliggöra utfall som bör ingå när ny forskning startas. Utöver delaktighet i prioritering av utfall så har även projektet en patientrepresentant som sakkunnig i projektledningen.

Internationellt arbete

SBU ska vara kontaktmyndighet i internationella frågor och stödja såväl det europeiska samarbetet som övrigt internationellt samarbete. Under 2022 har SBU fortsatt att stärka kunskapsutbyte och metodutveckling och har bland annat stått värd för ett möte med de nordiska HTA-organisationerna. Nätverket INSIA, som etablerades 2021 efter initiativ från SBU, har tagit ett steg framåt i sin utveckling.

Nordisk och skandinavisk samverkan

SBU stod under 2022 värd för ett möte med de nordiska HTA-organisationerna i Stockholm. På mötet utbyttes information om pågående arbete i syfte att undvika dubbelarbete, och planering inför samt konsekvenser av den nya europeiska HTA-lagen diskuterades.

Tillsammans med skandinaviska systemmyndigheter, Cochrane Sverige och HTA Region Stockholm, har SBU startat ett skandinaviskt GRADE-nätverk i syfte att stödja tillämpningen av GRADE. SBU ingår i styrgruppen. Nätverket invigdes med ett heldagsmöte i Lund där deltagare från hela Skandinavien diskuterade nätverkets kommande arbete.

Europeiska nätverk och samarbeten

Myndigheten är medlem i EU-kommissionens nätverk för medicinsk utvärdering, Health Technology Assessment Network (HTAN) samt det europeiska nätverk av myndigheter och organisationer som ansvarar för medicinsk utvärdering Heads of Agencies Group (HAG). Under 2022 har ett HAG-möte ägt rum, vilket framför allt fokuserat på förberedelser och organisering av samarbetsformer, inför att EU:s HTA-lag om ett obligatoriskt HTA-samarbete i Europa om utvärdering av medicinska metoder vinner laga kraft 2025. SBU är med i arbetsgruppen som arbetar med uppbyggnad, kompetensökning, implementering och finansiering. SBU deltar också i det förberedande arbetet som organiseras genom EUnetHTA 21.

EU-kommissionens projekt om kolorektal cancer (the European Commission Initiative on Colorectal Cancer, ECICC) har avslutats under 2022. Resultatet är publicerat i två vetenskapliga artiklar²¹. Samarbetet med Tysklands institut för kvalitet och effektivitet inom hälso och sjukvården; HTA-organisationen IQWiG (Institut für Qualität und Wirtschaftlichkeit im Gesundheitswesen) fortgår. Under 2022 har en gemensam workshop om statistik hållits.

Uppdrag att etablera internationellt nätverk

Inom ramen för SBU:s uppdrag att initiera och etablera ett internationellt nätverk för organisationer som arbetar med utvärderingar inom det sociala området, etablerades INSIA under 2021 då stadgar antogs och en interimsstyrelse valdes. Ordförande är engelska National Institute for Health and Care Excellence (NICE) och under 2022 hölls årsmöte och en ny interimsstyrelse valdes. Organisationen består nu av sju betalande medlemmar. Sekretariatsfunk-

²¹ Piggott T, Langendam M, Parmelli E, Adolfsson J, Akl E, Armstrong D, et al. The GIN-McMaster Guideline Tool Extension for the Integration of Quality Improvement and Quality Assurance in Guidelines: a description of the methods for its development. *Journal of Clinical Epidemiology*. 2022. Available from: <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jclinepi.2022.04.002>.

Piggott T, Langendam MW, Parmelli E, Adolfsson J, Akl EA, Armstrong D, et al. Integrating Quality Assurance and Quality Improvement With Guidelines: Systematic Stakeholder-Driven Development of an Extension of the Guidelines International Network-McMaster Guideline Development Checklist. *Ann Intern Med*. 2022;175(5):735-9. Available from: <https://doi.org/10.7326/M21-3977>.

tionen ligger på SBU och SBU stöttar styrelsen i deras arbete. Två av tre arbetsgrupper leds av SBU, den för informations-specialister och gruppen för ekonomiska aspekter. Den tredje gruppen fokuserar på metod och där är SBU deltagare. Samtliga grupper ska utöver jämförande arbete och metodologisk utveckling också utgöra forum för erfarenhetsutbyte av egna projekt och diskussioner kring problem och utmaningar.

Övriga internationella nätverk och organisationer

SBU är medlem i det offentligt finansierade internationella nätverket International Network of Agencies for Health Technology Assessment (INAHTA) för organisationer som gör medicinska utvärderingar. INAHTA har 53 medlemsorganisationer från 33 länder. Nätverkets syfte är både att sprida det arbete som utförs i INAHTA samt att dela kunskap och erfarenheter mellan medlemmarna. Under 2022 har medarbetare från SBU deltagit i INAHTA:s styrelse samt i två utbildningsgrupper. SBU leder gruppen om brukarsamverkan och deltar i en om användandet av Real World data, det vill säga data som genererats utanför strikta forskningsstudier (till exempel register). Vidare deltar SBU i en arbetsgrupp som ska ta fram ett ställningstagande om så kallade Real World Evidence.

SBU är medlem i den vetenskapliga föreningen Health Technology Assessment international (HTAi) och deltog med presentationer i den årliga konferensen som 2022 hölls i Holland.

Under 2022 har SBU deltagit i arbetsgruppen GRADE Working Group genom att leda eller aktivt bidra till flera av dess projektgrupper. Myndigheten deltog även i arbetsgruppens två årliga möten. Det ena hölls detta år i Krakow och det andra genomfördes digitalt.

SBU är svensk fokalpunkt för Världshälsoorganisationen (WHO) avseende HTA, där en SBU-medarbetare är styrelsemedlem i WHO:s initiativ DECIDE Health Decision Hub. DECIDE syftar huvudsakligen till att stödja uppbyggnadsarbetet av HTA i länder där utvecklingen av HTA inte kommit så långt, till exempel i Asien, Afrika och Östeuropa.

Under året har SBU föreläst på en regional konferens om brukarsamverkan för deltagare från HTA-organisationer och beslutsfattare i Asien. Konferensen arrangerades av Duke National University of Singapore Medical School vart syfte är att stödja inkluderande av brukar- och anhängig erfarenheter samt brukarsamverkan.

SBU är också genom sitt arbete med vetenskapliga kunskapsluckor stödjande medlem i den internationella organisationen EViR (Ensuring Value in Research).

I SBU:s projekt "Prioriterade utfall för behandlingsstudier gällande provocerad vulvodyni" har myndigheten inkluderat deltagare från patient- och brukarorganisationer från olika länder för att få en tydlig internationell förankring av resultaten.

TABELL 2.6 Totala kostnader för internationellt arbete, tkr.

	2022	2021	2020
EUnetHTA	–*	3	125
INAHTA	588	340	510
Internationellt nätverk för STA	3 067	836	613
Övrig internationell samverkan	2 253	1 188	1 873
SUMMA	5 908	2 367	3 121

Beloppen inkluderar direkta kostnader, fördelade lönekostnader och schablonmässigt fördelade kostnader (indirekta kostnader).

** EUnetHTA:s verksamhet övergick 2022 i andra europeiska strukturer.*

Vetenskapliga kunskapsluckor

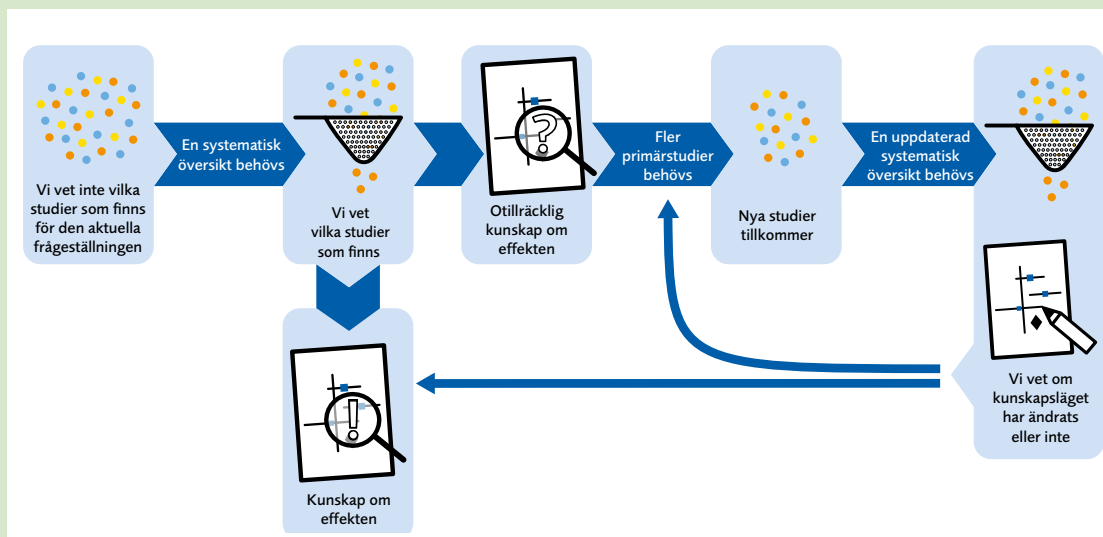
I arbetet med vetenskapliga kunskapsluckor problematiserar SBU etiska och ekonomiska konsekvenser när forskning inte är användbar. För att öka nyttan av forskningsmedel och praktikinära forskning krävs samverkan mellan flera instanser och det finns åtgärder som skulle kunna öka nyttan av fördelade forskningsmedel och den forskningen de finansierar. SBU illustrerar detta som ett kunskapshjul där SBU:s arbete med de vetenskapliga kunskapsluckorna ingår. Centrala aktörer är de som i slutändan påverkas av de olika aktiviteterna; brukare, klienter, patienter, närstående och personal.

FAKTARUTA 2.3 Vad är en vetenskaplig kunskapslucka enligt SBU:s modell?

En vetenskaplig kunskapslucka innebär att det saknas evidens för vilken sammanvägd effekt en metod eller insats har, dvs. kunskap från en systematisk översikt. Baserat på vilken forskning som behövs för att fylla luckan finns tre typer av vetenskapliga kunskapsluckor enligt SBU:s modell*:

- **En systematisk översikt** behövs när vi inte vet vilka studier som finns och därmed inte den sammanvägda effekten. De primärstudier som eventuellt finns behöver identifieras, granskas och vägas samman i en systematisk översikt för att kunskapsläget ska kunna fastställas.
- **Fler primärstudier behövs** när en tillförlitlig systematisk översikt visar att det är osäkert vilken den sammanvägda effekten är. Det kan bero på att det saknas studier, att studierna har bedömts ha hög risk för systematiska fel, är för få, för små eller visar motsägande resultat (tillförlitligheten hos den sammanvägda effekten är mycket låg, till exempel enligt GRADE).
- **En uppdaterad systematisk översikt** behövs när det tidigare gjorts en systematisk översikt som visar att primärstudier behövs, och det finns skäl att tro att nya studier har tillkommit som möjligen kan ändra kunskapsläget.

* För att en vetenskaplig kunskapslucka ska läggas in i SBU:s databas krävs att metoden eller insatsen används i Sverige, eller bedöms kunna bli aktuell för användning inom en snar framtid.

Identifiering och prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor

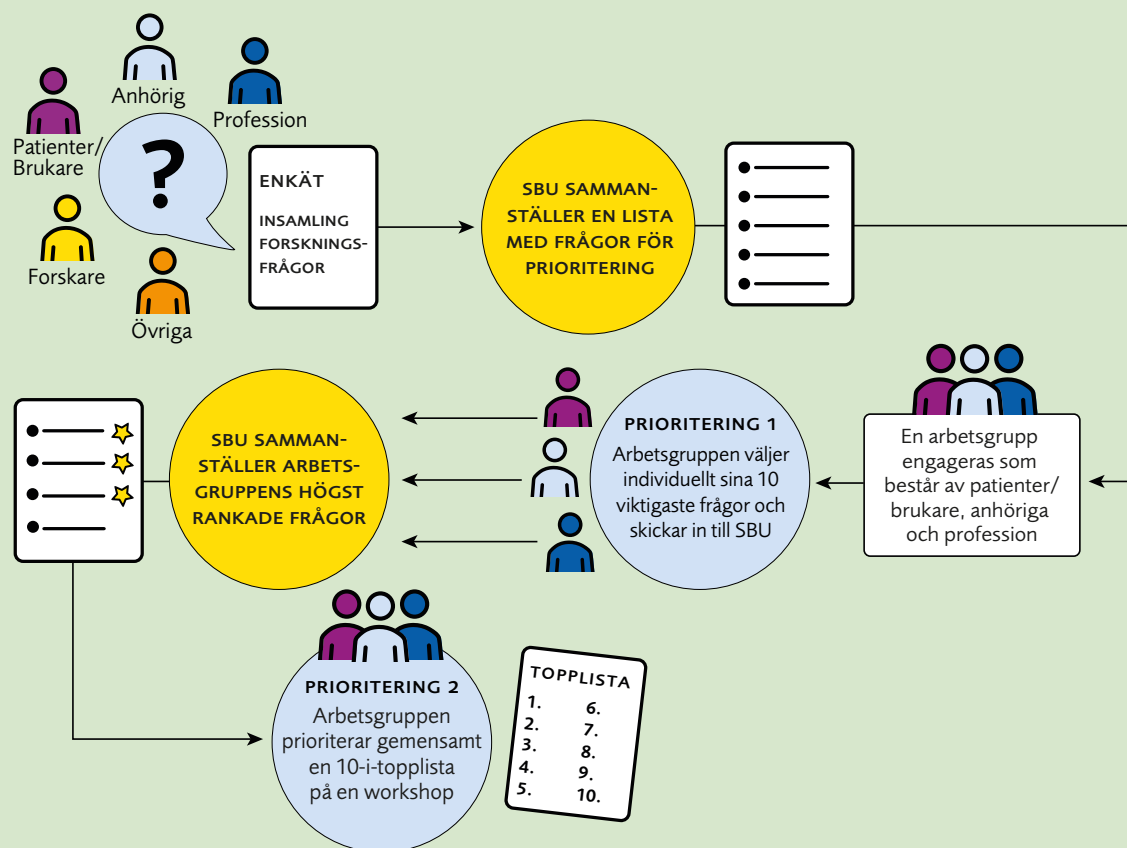
SBU:s databas innehåller områden där SBU har funnit att det råder brist på praktisk forskning eller sammanställd vetenskaplig kunskap. Under år 2022 har 227 kunskapsluckor på svenska publicerats i SBU:s databas, 65 av dessa uppdaterar och ersätter ett antal tidigare publicerade kunskapsluckor (se Tabell 2.1 för jämförelsesiffror för år 2021 och 2020). Därutöver har fem kunskapsluckor som bedömts vara fyllda tagits bort och två kunskapsluckor har tagits bort eftersom de anges som "icke-göra" (bör inte erbjudas) i Socialstyrelsens nationella riktlinjer. Vid årets slut fanns 2 988 vetenskapliga kunskapsluckor på svenska i databasen.

Under året har arbetet med att översätta och publicera vetenskapliga kunskapsluckor på engelska fortsatt. Vid årets slut fanns totalt 161 vetenskapliga kunskapsluckor på engelska i databasen. Av dessa har 132 publicerats under år 2022, varav en uppdaterar och ersätter en kunskapslucka publicerad under 2021.

Under året har en funktion lagts till i databasen som innebär att kunskapsluckor som publicerats för mer än fem år sedan inte med automatik visas. För att även ta del av äldre kunskapsluckor – där möjligheten att kunskapsläget har ändrats är större – behöver användaren aktivt välja detta.

Det är viktigt att de som berörs av den producerade forskningen även får uttrycka vilken forskning de ser som viktig. Om

FAKTARUTA 2.4 Projekt enligt James Lind Alliance metod.

forskning riktas mot icke prioriterade frågor är detta forskning som inte ger maximal nytta och som inte ger den efterfrågade kunskapen. Som tidigare beskrivits använder SBU sig av en metodik framtagen av James Lind Alliance som innebär att brukare, klienter, patienter, närstående och personal tillsammans inventerar och prioriterar vetenskapliga kunskapsluckor. Två projekt som genomförts med denna metodik har avslutats under året, om graviditetsrelaterad bäckensmärta samt om kejsarsnitt (se sida 13–14).

Det är även av stor vikt att den forskning som görs fokuserar på relevanta utfall och att samma utfall används i olika studier så att resultaten kan vägas samman. För att bidra till att detta sker kan brukare, klienter, patienter, forskare och personal

komma överens om vilka som är de viktigaste utfallen i forskningsstudier inom ett område, så kallade prioriterade utfall (eng. core outcome set, COS). Under året har ett projekt med detta syfte startat inom området behandling av provocerad vulvodyni.

Praktiknära forskning och samverkan med forskningsfinansiärer

SBU har under året ingått med en representant i Fortes referensgrupp för arbetet med den strategiska agendan för det tioåriga programmet Nationellt program för forskning om psykisk hälsa. SBU deltar även som affilierad medlem i EviR (Ensuring Value in Research), som är en internationell gruppering för forskningsfinansiärer.

Arbetsmiljöns betydelse för uppkomst av sjukdom

Sedan 2018 ingår det i förordning (2007:1233) med instruktion för SBU att myndigheten systematiskt ska sammanställa kunskap om arbetsmiljöns betydelse för uppkomst av sjukdom, som ska användas vid bedömning av arbetsskador enligt socialförsäkringsbalken. SBU har haft motsvarande uppdrag sedan 2011.

Syftet med SBU:s utvärderingar är att göra en granskning av vetenskapliga studier som kan ligga till grund för att visa på samband mellan faktorer i arbetsmiljön och uppkomst av besvär och sjukdomar. Om möjligt ska även skillnader av betydelse för kvinnor respektive män belysas, när det gäller sambandet mellan arbetsmiljöfaktorer och besvär. Resultaten i rapporterna utgår från samband på gruppnivå och för specifika undergrupper och för enskilda personer kan sambanden se annorlunda ut. Huvudmottagare av SBU:s rapporter är Försäkringskassan som använder underlagen vid bedömning av arbetsskadeärenden. Andra målgrupper kan vara myndigheter och organisationer som arbetar inom arbetsmiljö- eller arbetsskadeområdet²².

I juni 2022 publicerade SBU rapporten *Arbetsmiljöns betydelse för besvär och sjukdom i nacke, axlar, armar och händer* (beskrivs på sida 22). Arbetet var en uppföljning av

SBU:s tidigare rapport från 2012 (*Arbetsmiljöns betydelse för uppkomst av besvär och sjukdomar – nacken och den övre rörelseapparaten*). Under projektets gång har myndigheten haft en nära och god dialog med Försäkringskassan som har resulterat i en rapport som är mer användbar och anpassad för Försäkringskassans ändamål.

Under 2022 har SBU även startat upp ett utvärderingsprojekt för att undersöka vilka faktorer i arbetsmiljön som kan ge en ökad risk för att utveckla astma eller KOL (kroniskt obstruktiv lungsjukdom).

Myndigheten har påbörjat ett utvecklingsarbete med att uppdatera SBU:s äldre kunskapssammanställningar inom arbetsmiljöområdet, med syfte att göra mer avgränsade uppdateringar oftare. I detta arbete kommer SBU samverka med Försäkringskassan och andra berörda parter för att identifiera behoven. Under 2022 har myndigheten även samverkat i arbetet med Arbetsskadeutredningen (S 2021:11) i samband med SBU:s uppdrag att sammanställa kunskap om arbetsmiljöns betydelse för olika typer av besvär.

²² Till exempel Arbetsmarknadsdepartementet, Arbetsmiljöverket, Inspektionen för socialförsäkringen (ISF), Myndigheten för arbetsmiljökunskap (Mynak), Socialdepartementet, försäkringsbolag samt arbetsgivare, arbetstagare och företagshälsovården.

Personal och kompetensförsörjning

I början av 2022 antogs riktlinjer för möjligheten att delvis arbeta på distans. SBU har under året fokuserat på att öka gemenskapen även i tider av distansarbete och likaså har frågor om tillit, medarbetarskap och psykologisk trygghet varit i fokus. SBU har gått med i nätverket Rörlighet i staten, som innebär möjlighet för nätverkande över myndighetsgränser och kompetensutveckling.

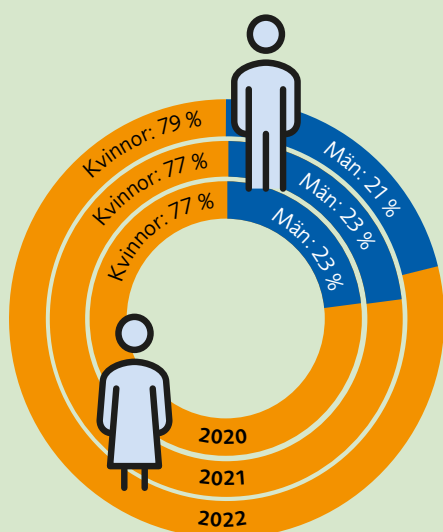
SBU:s personal

Vid årets slut hade SBU totalt 85 anställda, varav 67 var kvinnor och 18 var män. Medelåldern på SBU var 55 år för männen och 48 år för kvinnorna (se Figur 2.4 för jämförelsesiffror). Under året har flera ersättningsrekryteringar genomförts och en särskild satsning på att rekrytera personer med klinisk erfarenhet skedde under hösten. Dessa rekryteringar börjar sin anställning i början på 2023. Under 2022 blev sex personer tillsvidareanställda och två personer anställdes på visstid. Två medarbetare var i december 2022 tjänstlediga för provanställning på annan myndighet och en person

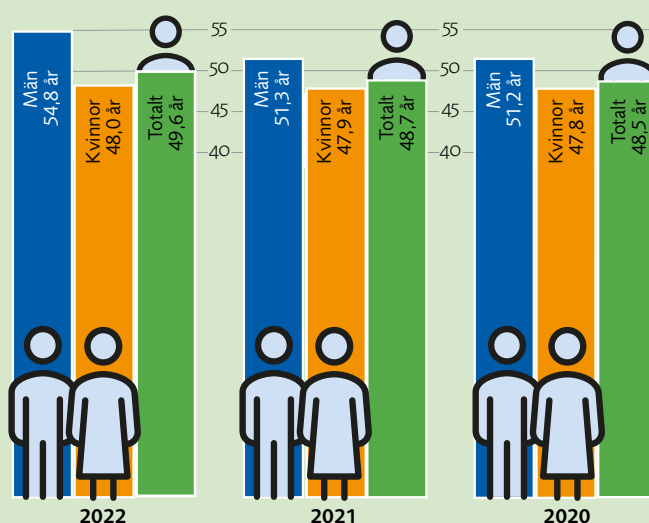
tjänstledig för att delta i en statlig utredning, samt tre personer tjänstlediga för viss-tidsanställning på annan myndighet. Under året har nio personer entledigats, varav tre personer gått i pension och sex personer har gått vidare till annan anställning (2021: 4 st., 2020: 6 st., 2019: 2 st.).

Under våren arbetade SBU fram riktlinjer för att del av arbetstiden arbeta på distans. Ungefär 80 % av personalen har skrivit enskilda överenskommelser om att kunna arbeta hemifrån maximalt två dagar i veckan.

Under 2022 har SBU fokuserat på att öka gemenskapen efter två år av att

FIGUR 2.3 Fördelning kvinnor och män vid utgången av 2022 jämfört med 2021 och 2020.

FIGUR 2.4 Medelålder för anställda på SBU 2022 vid utgången av 2022 jämfört med 2021 och 2020.

arbeta hemifrån. En sådan satsning var en gemensam friskvårdsdag i juni, då hela personalen träffades i Hagaparken för att tillsammans utforska det lugn och den styrka som finns i naturen.

Tillitsbaserad ledning och medarbetarskap

Under året har även tillitsfrågorna varit i fokus. Dessa har drivits av en arbetsgrupp med representanter från alla avdelningar. En föreläsning för hela personalen om psykologisk trygghet erbjöds efter sommaren och följdes upp på personaldagarna i november. Dessa aktiviteter baserades bland annat på de svar som inkommit på två enkäter som har genomförts där tillitsfrågor har funnits med. Gruppen genomförde också dilemmadiskussioner på myndighetens gemensamma personaldagar med fokus på psykologisk trygghet och en inbjuden föreläsare föreläste på samma tema.

Likabehandlingsfrågor har diskuterats på olika sätt på myndigheten, bland annat har det regelbundet erbjudits dilemmadiskussioner. Dessa är uppskattade och ger möjlighet till reflektion över olika situationer och det egna förhållningssättet. Dessa frågor följdes upp genom medarbetarundersökningen och resultaten diskuterades på avdelningsnivå.

Den årliga medarbetarundersökningen genomfördes i maj och hade en svarsfrekvens på 74 procent. Överlag är de som har svarat på enkäten nöjda med sin arbetssituation på SBU. När det gäller friskfaktorer, så som till exempel hur stämningen är på arbetsplatsen, huruvida man är stolt över att arbeta på SBU och om man går till arbetet med en positiv känsla – har nästan alla svarat instämmer helt på frågorna. Några frågor fokuserade på tillitsfrågorna och har omhändertagits av SBU:s arbetsgrupp för att arbeta med tillitsbaserat ledarskap.

Kompetensutveckling

I januari 2022 gick SBU med i nätverket Rörlighet i staten (RIS) som är ett samarbete över myndighetsgränser. Under året har totalt 24 personer från SBU deltagit i någon slags aktivitet som anordnats av RIS. I utbildningen Leda utan att vara chef deltog 19 av SBU:s medarbetare, fyra personer deltar i något av de nätverk som samordnas av RIS och en chef har deltagit som mentor i mentorskapsprogrammet.

Annan kompetensutveckling som förekommit under året har till exempel varit en obligatorisk utbildning om informationssäkerhet och en om GDPR och integritetsskydd, utbildning om statstjänstemannarollen, tillitsbaserad styrning- och ledning samt chefsutveckling.

Miljöledningsarbete och Agenda 2030

SBU:s miljögrupp som driver myndighetens miljöledningsarbete har även under 2022 arbetat med myndighetens regeringsuppdrag om att minska energiförbrukning samt uppdrag om att minska utsläpp från tjänsteresor. Under året har även en internrevision gjorts på tre områden: energianvändning och lokaler, avfall och kemikalieanvändning, samt ledning och styrdokument. En rutin för rapportering av farligt avfall till Avfallsregistret har tagits fram och myndighetens miljöpolicy har reviderats. Som ett led i att öka kunskap och miljömedvetande har medarbetare och ledningsgrupp informerats om pågående arbete.

SBU hade under 2021 regeringsuppdrag om att redovisa resultat från myndighetens verksamhet som bidrar till genomförandet av Agenda 2030, med fokus på den sociala dimensionen av de globala målen för hållbar utveckling. Inom ramen för det uppdraget kartlades vilka delmål som är relevanta för SBU:s externa och interna arbete samt hur myndighetens publicerade rapporter är kopplade till de olika målen och delmålen. Kartläggningen om publicerade rapporter har uppdaterats under 2022 och finns publicerad på SBU:s webbplats²³.

Myndighetens interna utveckling och kvalitetssäkring

Myndigheten arbetar kontinuerligt för att vidareutveckla de interna processerna och SBU:s metodbok är en viktig vägledning i arbetet med att ta fram SBU:s rapporter. Under året har en översyn av metodboken inletts. Ett flerårigt arbete med att utveckla ett internt kunskapsstöd inom området funktionstillstånd och funktionshinder har färdigställts. SBU:s nämnd och SBU:s vetenskapliga råd är viktiga för myndighetens arbete och speglar de sakområden som ingår i SBU:s uppdrag. Under 2022 förordnades nya ledamöter till Rådet.

Kvalitetssäkring och utveckling av processer

SBU fortsätter att utveckla myndighetens kvalitetssäkringssystem. Den förändring som infördes under 2021 har utvecklats väl där SBU:s tio interna så kallade metodstödsgrupper nu frekvent anlitas av projektledare under projektprocessen. Under 2022 inrättades en ny metodstödsfunktion för brukarsamverkan i SBU:s projekt och för annan samverkan. Arbetsfördelningen mellan SBU:s interna kvalitetssäkringsgrupp och SBU:s vetenskapliga råd vad gäller granskning av manus leder till större effektivitet och mindre dubbelarbete. SBU ser nu över de olika stegen i processen för kvalitetssäkring för myndighetens olika underlag och rapporter för att effektivisera denna process med bibehållen kvalitet. Detta arbete beräknas vara klart under våren 2023.

SBU har också under 2022 inletts arbetet med en översyn av metodboken som beräknas vara klart under våren 2023.

Metodboken är en vägledning för SBU:s medarbetare och sakkunniga i arbetet med att systematiskt, enhetligt och transparent ta fram SBU:s rapporter. Dessutom har flera av de mallar som används i arbetet med att granska studier uppdaterats under året. SBU:s interna arbetsgrupp för metod har dessutom anordnat ett flertal metodseminarier och andra insatser för att kontinuerligt stärka medarbetarnas kunskaper. Även internationella föreläsare har bjudits in.

SBU Kommenterar är den publikationsform där myndigheten kommenterar relevanta kunskapsöversikter av medicinska och sociala utvärderingar. Under 2022 har ett utvecklingsarbete genomförts i syfte att korta ledtider och effektivisera arbetsprocessen. Även layouten har utvecklats för att på ett mer effektivt sätt kommunicera kommentaren till berörda målgrupper som en del i arbetet att utveckla myndighetens rapporter för att göra dem relevanta för mottagaren.

Myndigheten har även under året startat ett internt utvecklingsarbete för verksamhetsstyrning, planering och uppföljning. Fokus ligger på ett mer effektivt arbetssätt med tydligare prioriteringar för bättre nyttjande av myndighetens resurser och för att möjliggöra uppföljning av hur myndighetens kunskapsunderlag används.

Ett flerårigt utvecklingsarbete med syfte att utveckla ett kunskapsstöd för att integrera funktionsrätts- och funktionshinderperspektivet i SBU:s arbete som helhet, har färdigställt under 2022. Kunskapsstödet kommer att publiceras på SBU:s webbplats under våren 2023. För vissa grupper med sällsynta funktionstillstånd föreligger inte alltid förutsättningar för gruppbaseade metodansatser. Alternativet kan vara att basera resultat på enskilda individer, vilket görs i metodansatsen Single Case Research Experimental Design (SCRED). SBU har under 2022 sammanställt fakta om SCRED med syfte att kunna ta tillvara sådan typ av data i kommande utvärderingar.

Nämnden för medicinsk och social utvärdering

SBU:s nämnd (Nämnden) har enligt förordning (2007:1233) med instruktion för SBU till uppgift att fatta beslut om fastställandet av slutsatser i de utvärderingar som myndigheten gör. Nämnden ska även medverka till att rapporterna sprids och kommer till användning. Ledamöterna utses av regeringen och nämnden har under 2022 utgjorts av 15 ledamöter, inklusive ordförande och SBU:s generaldirektör.

Under 2022 har nämnden sammanträtt åtta gånger och fastställt slutsatser för 11 utvärderingsrapporter. Nämnden har även löpande blivit uppdaterade om arbetet med pågående rapporter och myndighetens övriga arbete. Under en heldagskonferens tillsammans med SBU:s vetenskapliga råd hölls ett gemensamt pass om arbetet med SBU:s patient- och brukarsamverkan.

SBU:s vetenskapliga råd

SBU:s vetenskapliga råd (Rådet) består av 20 personer, inklusive ordförande och vice ordförande, och utses av generaldirektören. Ledamöternas kompetenser speglar de sakområden som ingår i SBU:s uppdrag (medicin, odontologi, socialt arbete, funktionshinderområdet samt arbetsmiljöområdet). Det finns även hög kompetens avseende olika vetenskapliga ansatser. Rådets uppgift är att bistå i SBU:s beredning inför beslut i ärenden om projektplan, externa sakkunniga i projekten, externa granskare och rapporter samt ge råd inför beslut av Nämnden. Under 2022 har SBU:s vetenskapliga råd haft tio heldagsmöten. Samtliga sakområden har hanterats och utbildning i SBU:s processer och metodik har genomförts. Vid några av mötena under året har metodutbildning genomförts, om bland annat etiska analyser samt om diagnostiska studier. Under året gick ledamöternas förordnanden ut, enligt plan avgick sex ledamöter och sex nya förordnades. Resterande 14 ledamöter omförordnades.

Verksamhetens totala kostnader och intäkter

TABELL 2.6 Finansiering av verksamheten, anslag och externa medel under 2022, tkr.

	Ingående balans	Tillkommit 2022	Förbrukat 2022	Utgående balans
Anslag				
Anslag (not 10) *	2 999	91 251	87 683	6 299
SUMMA				
Uppdrag och projekt med externa medel				
Uppdrag inom kvinnors hälsa och förlossning	–	13 500	13 500	–
Utbildning och kunskapsspridning inom socialtjänsten	–	500	500	–
Kunskapsläget inom psykisk ohälsa	–	5 000	5 000	–
"Insatser för att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa och suicid bland barn och unga"	–	2 000	2 000	–
Internationellt nätverk för samarbete inom området social utvärdering	–	1 000	1 000	–
"Uppdrag att löpande utvärdera och sprida kunskap om det vetenskapliga stödet avseende långvariga effekter av sjukdomen covid-19"	–	2 500	2 500	–
"Underlag inför en kommande nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention"	–	1 000	1 000	–
"Utvärdering av det vetenskapliga stödet vid långtidssjukskrivning"	–	1 000	1 000	–
Effektiva arbetssätt och metoder (tankbara för en svensk kontext) för att förebygga och bekämpa konsstympning av flickor och kvinnor. **	–	1 000	350	650
Sammanställa och tillgängliggöra kunskap om tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar	–	250	250	–
Kunskapsläget avseende kommunal sjukvård	–	300	300	–
Kunskapsunderlag om insatser inom det brottsförebyggande området som socialtjänsten kan använda i arbetet med barn och unga som fastnat i antisociala och kriminella beteenden	–	1 000	1 000	–
Stödja genomförandet inom vård och omsorg av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor ***	–	1 000	503	497
EUnetHTA ****	270	–	–	91
SUMMA	270	30 050	28 903	1 238
SUMMA	3 269	121 301	116 586	7 536

* Ingående balans 2022 justerat pga. avrundningar. Utgående balans 2022 (6 567 tkr) minus indraget belopp (269 tkr).

** Intäkter från Jämställdhetsmyndigheten. Rubriceras i resultaträkningen som Avgift. 650 tkr är periodiserad och planeras förbrukas under 2023.

*** 497 tkr kommer att återbetalas till Kammarkollegiet under 2023.

**** 2022 har 179 tkr återbetalats till EUnetHTA:s kansli enligt finansieringsvillkor. Kvarstående saldo får användas inom övrig internationell verksamhet framöver.

Tabell 2.7 redovisar en samlad bild av kostnaderna för de senaste tre åren. I de redovisade beloppen ingår indirekta kostnader som för år 2022 utgör ett påslag med 67 procent.

TABELL 2.7 **Totala kostnader uppdelat på verksamhetens olika områden, tkr.**

	2022	2021	2020
Projektverksamhet	96 146	96 364	88 740
Informationsspridning	16 050	15 997	16 955
Internationell samverkan	5 908	2 367	3 121
SUMMA	118 104	114 728	108 816

I Tabell 2.8 redovisas dels de direkta kostnaderna för respektive verksamhetsgren, dels de gemensamma kostnaderna (indirekta kostnader). De gemensamma kostnaderna har i tabellerna i tidigare avsnitt fördelats på verksamhetsgrenarna som ett schablonmässigt påslag som för år 2022 uppgår till 67 procent. De direkta kostnaderna utgör 60 procent av de totala kostnaderna.

TABELL 2.8 **Direkta kostnader för respektive område samt gemensamma omfördelade kostnader (indirekta kostnader), tkr.**

	2022	2021	2020
Direkta kostnader			
Projektverksamhet	57 593	57 779	53 574
Informationsspridning	9 614	9 592	10 236
Internationell samverkan	3 539	1 419	1 884
SUMMA	70 747	68 790	65 694
Gemensamma kostnader			
Lokaler	8 097	7 422	6 324
Nämnd och råd	1 659	1 835	1 450
Kansli och gemensamt	37 601	36 681	35 348
SUMMA	47 357	45 938	43 122
SUMMA	118 104	114 728	108 816

TABELL 2.9 **Finansiering uppdelat på verksamhetens olika områden, tkr.**

	2022			2021*			2020		
	Totalt	Anslag, ränta samt avgifter	Extern finansiering	Totalt	Anslag, ränta samt avgifter	Extern finansiering	Totalt	Anslag, ränta samt avgifter	Extern finansiering
Projektverksamhet	96 146	68 243	27 903	96 364	72 164	24 200	88 740	69 740	19 000
Kommunikation och spridning	16 050	16 050	–	15 997	15 997	–	16 955	16 955	–
Internationellt arbete	5 908	4 908	1 000	2 367	2 167	200	3 121	3 121	–
SUMMA	118 104	89 201	28 903	114 728	90 328	24 400	108 816	89 816	19 000

* Korrigering av summan av extern finansiering för 2021 gällande medel som tilldelats ett internationellt projekt.

3 Ekonomisk redovisning

Sammanställning av väsentliga uppgifter

Tkr	2022	2021	2020	2019	2018
Låneram					
Beviljad låneram	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
Utnyttjad låneram	797	917	1 425	1 601	1 965
Räntekonto Riksgäldskontoret					
Beviljad kontokredit	2 000	2 000	2 000	2 000	1 200
Maximalt utnyttjad kontokredit	–	–	–	–	–
Ränteintäkter	198	–	1	7	12
Räntekostnader	2	1	2	52	64
Avgiftsintäkter					
Totala avgiftsintäkter	1 235	985	1 562	3 137	3 092
Anslagskredit					
Beviljad anslagskredit 09 01 02 anslagspost 1	2 737	2 712	2 637	2 505	2 481
Utnyttjad anslagskredit	–	–	–	–	–
Anslagssparande					
Utgående överföringsbelopp	6 299	2 999	2 056	5 146	4 595
Personal					
Medelantalet anställda	88	88	87	83	83
Årsarbetskrafter	78	80	81	75	76
Driftskostnad per årsarbetskraft	1 507	1 427	1 334	1 345	1 267

Resultaträkning

Tkr	Not	2022	2021
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag		87 670	89 463
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	1 235	985
Intäkter av bidrag	2	28 994	24 280
Finansiella intäkter	3	204	–
SUMMA		118 104	114 728
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	4	–87 923	–88 123
Kostnader för lokaler		–8 366	–7 580
Övriga driftkostnader		–21 295	–18 494
Finansiella kostnader	5	–10	–1
Avskrivningar och nedskrivningar		–511	–530
SUMMA		–118 104	–114 728
VERKSAMHETSUTFALL		–	–
ÅRETS KAPITALFÖRSÄKRING		–	–

Balansräkning

Tillgångar Tkr	Not	2022-12-31	2021-12-31
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	6	66	124
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	7	1 104	793
SUMMA		1 171	917
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	8	1 004	0
Fordringar hos andra myndigheter		835	2 965
Övriga kortfristiga fordringar		0	0
SUMMA		1 839	2 965
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	9	2 964	2 596
SUMMA		2 964	2 596
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	10	–6 169	–2 857
SUMMA		–6 169	–2 857
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		22 972	15 364
SUMMA		22 972	15 364
SUMMA TILLGÅNGAR		22 776	18 985
Kapital och skulder			
Myndighetskapital			
Statskapital	11	295	–
SUMMA		295	–
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	12	–	–
Övriga avsättningar		480	336
SUMMA		480	336
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	13	797	917
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		3 356	3 172
Leverantörsskulder		6 659	6 051
Övriga kortfristiga skulder	14	1 925	2 333
SUMMA		12 738	12 473
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	15	8 026	5 905
Oförbrukade bidrag		587	270
Övriga förutbetalda intäkter		650	–
SUMMA		9 264	6 175
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		22 776	18 985

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag, (belopp i tkr)

Anslag	Ingående överföringsbelopp*	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Indragning**	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
UO 9 1:2 ap 1	2 999	91 251	-269	93 982	87 683	6 299

* Posten för ingående överföringsbelopp har justerats mot beloppet som redovisades i årsredovisningen för 2021 pga. avrundningar.

** Felaktigt belopp har betalats tillbaka från det överskridande anslagssparandet för 2021. Resterande belopp kommer att återbetalas i början av 2023 i samband med återbetalning av anslagssparandet från 2022.

Villkor för anslag

Ap.1 Statens beredning för medicinsk och social utvärdering:

Anslagsposten får användas för Statens beredning för medicinsk och social utvärderings förvaltningsutgifter.

Myndigheten visar ett överskott på 6,3 miljoner kronor vilket motsvarar cirka 6,9 % av anslagstilldelningen.

Överskottet har till största delen orsakats av personalomsättning.

Redovisningsprinciper

SBU:s årsredovisning är upprättad i enlighet med Förordning om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag (2000:605), FÅB. SBU:s redovisning följer god redovisningssed såsom den kommer till uttryck i Förordning om myndigheters bokföring (2000:606). Fakturor som understiger 50 000 kronor exklusive mervärdesskatt har inte bokförts som periodavgränsningsposter per 2022-12-31.

Omsättningstillgångar och skulder

Kundfordringar och övriga fordringar upptas till det belopp varmed de beräknas inflyta. Övriga omsättningstillgångar och skulder värderas till anskaffningsvärdet om inte annat anges i not. Eventuella fordringar och skulder i utländsk valuta värderas till balansdagens kurs. SBU har ett lager av färdigproducerade rapporter. De resurser som använts för att ta fram rapporterna kostnadsförs löpande.

Anläggningstillgångar

Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk med ett anskaffningsvärde på över 20 000

kronor och en beräknad livslängd på tre år eller längre definieras som anläggningstillgång. Anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar enligt plan. Anläggningstillgångarna skrivs av linjärt över den bedömda ekonomiska livslängden.

Tillämpade avskrivningstider är:

- 3 år för datorer (bärbara kostnadsförs vid anskaffningstillfället)
- 5 år för förbättringsutgifter på annans fastighet och kontorsmaskiner
- 5 år för maskiner, installationer med mera
- 7 år för övriga inventarier.

Kostnadsmässig anslagsavräkning

Den 1 januari 2009 trädde förändringar i anslagsförordningen (1996:1189) i kraft som innebär en övergång till kostnadsmässig anslagsavräkning av förvaltningsutgifter. Semesterdagar som intjänats före år 2009 avräknas från och med år 2009 anslaget först vid uttaget enligt undantagsbestämmelsen. Ingående balans för år 2022, 142 tkr, har under året minskat med 13 tkr.

Noter

Resultaträkning

NOT 1 Intäkter av avgifter och andra ersättningar.

Tkr	2022	2021
Övrig försäljning enligt §4 avgiftsförordningen		
Rapportförsäljning	3	4
Konsultuppdrag	1 173	500
Övriga intäkter	59	481
SUMMA ÖVRIG AVGIFTSBELAGD VERKSAMHET	1 235	985

Myndigheten har inte haft några intäkter enligt 15 § Avgiftsförordningen.

NOT 2 Intäkter av bidrag.

Tkr	2022	2021
Bidrag från statliga myndigheter	28 994	24 280
SUMMA	28 994	24 280

Inomstatliga bidrag kommer från Kammarkollegiet, Arbetsförmedlingen, Skatteverket.

NOT 3 Finansiella intäkter.

Tkr	2022	2021
Ränteutgifter på räntekontot i Riksgäldskontoret	198	–
Övriga finansiella intäkter	6	–
SUMMA	204	–

NOT 4 Kostnader för personal.

Tkr	2022	2021
Lönekostnader exklusive avgifter	–53 783	–54 308
varav lön till nämnden, SBU:s vetenskapliga råd samt ej anställd personal	–5 000	–5 277
Övriga kostnader för personal	–34 139	–33 815
Lagstadgade arbetsgivaravgifter	–16 129	–15 987
Premier, pensionskostnader	–14 394	–16 116
Andra övriga personalkostnader	–3 617	–1 712
SUMMA	–87 923	–88 123

Redovisning av personalkostnader har omstrukturerats samt data gällande 2021 justerats utifrån ny fördelning. Endast övriga kostnader för personal påverkades då en tydlig uppdelning har införts på lagstadgade avgifter, pensionspremier samt andra övriga kostnader.

NOT 5 Finansiella kostnader.

Tkr	2022	2021
Räntekostnader avseende lån i Riksgäldskontoret	–7	–
Räntekostnader på räntekonto i Riksgäldskontoret (negativ ränta)	–2	–
Dröjsmålsränta	–1	–1
SUMMA	–10	–1

Balansräkning

NOT 6 Förbättringsutgifter på annans fastighet.

Tkr	2022-12-31	2021-12-31
Ingående anskaffningsvärde	378	378
Årets anskaffningar	–	–
Avgående tillgångar (utrangerade tillgångar)	–	–
Utgående anskaffningsvärde	378	378
Ingående ack avskrivningar	–254	–178
Årets avskrivningar	–57	–76
Korrigerig av tidigare års avskrivningar (utrangeringar)	–	–
Utgående ack avskrivningar	–311	–254
SUMMA BOKFÖRT VÄRDE	66	124

NOT 7 Maskiner, inventarier och installationer m.m.

Tkr	2022-12-31	2021-12-31
Maskiner och inventarier		
Ingående anskaffningsvärde	3 630	3 608
Årets anskaffningar	469	22
Årets överföringar från pågående nyanläggningar	–	–
Avgående tillgångar (utrangerade tillgångar)	–	–
Utgående anskaffningsvärde	4 100	3 630
Ingående ack avskrivningar	–2 837	–2 383
Årets avskrivningar	–453	–454
Korrigerig av tidigare års avskrivningar (utrangeringar)	–	–
Utgående ack avskrivningar	–3 290	–2 837
SUMMA BOKFÖRT VÄRDE	809	793

Noten fortsätter i nästa spalt

NOT 7 fortsättning

Tkr	2022-12-31	2021-12-31
Kulturtillgångar		
Ingående anskaffningsvärde	–	–
Årets anskaffningar	295	–
Avgående tillgångar (utrangerade tillgångar)	–	–
Utgående anskaffningsvärde	295	–
Ingående ack avskrivningar	–	–
Årets avskrivningar	–	–
Korrigerig av tidigare års avskrivningar (utrangeringar)	–	–
Utgående ack avskrivningar	–	–
SUMMA BOKFÖRT VÄRDE	295	–
SUMMA BOKFÖRT VÄRDE	1 104	793

Det totala bokförda värdet för 2021 har justerats pga avrundningar. Årets anskaffningar av kulturtillgångar gäller registrering av konstverk från Statens konstråd. Kulturtillgångar skrivs inte av.

NOT 8 Kortfristiga fordringar.

Utomstatliga kundfordringar består av bland annat en faktura till Region Stockholm på 1 004 tkr.

NOT 9 Förutbetalda kostnader.

Tkr	2022-12-31	2021-12-31
Förutbetalda hyror	2 003	1 831
Förutbetalda prenumerationer	574	664
Övriga förutbetalda kostnader	387	101
SUMMA	2 964	2 596

NOT 10 Avräkning med statsverket.

Tkr	2022-12-31	2021-12-31
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	-2 999	-2 056
Redovisat mot anslag	87 683	89 482
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-91 251	-90 426
Återbetalning av anslagsmedel	269	-
Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-6 299	-2 999
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
Ingående balans	142	161
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-13	-19
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	129	142
SUMMA AVRÄKNING MED STATSVERKET	-6 169	-2 857

Ett anslagssparande på ca 6,3 miljoner kronor tas med till 2023. Överstigande belopp av det maximala 3 %-iga anslagssparandet kommer att återbetalas under 2023. Utgående värde av anslagssparandet samt "Summa avräkning med statsverket" för 2021, har justerats pga. avrundningar. Utöver det som redovisas i tabellen har myndigheten en skuld till statskassan på 18 tkr till följd av ett felaktigt utbetalt belopp från anslagssparandet från 2021. Skulden på 18 tkr är inte bokförd för 2022 och kommer att betalas ut omgående under 2023.

NOT 11 Specifikation av myndighetskapital.

Tkr	2022-12-31	2021-12-31
Statskapital		
Ingående balans	-	-
Årets förändring statskapital	295	-
Utgående balans	295	-

Årets förändring av statskapital består av konstverk från Statens konstråd som registrerades som kulturtillgångar i balansräkningen.

NOT 12 Avsättningar.

Tkr	2022-12-31	2021-12-31
Avsättning för pensioner		
Ingående avsättning	-	71
Årets förändring av avsättningar	-	-
Årets pensionsutbetalningar	-	-71
SUMMA UTGÅENDE AVSÄTTNING FÖR PENSIONER	-	-
Avsättning för lokalt aktivt omställningsarbete		
Ingående avsättning	336	189
Årets avsättning	143	147
Avräknade kostnader	-	-
SUMMA AVSÄTTNING FÖR LOKALT AKTIVT OMSTÄLLNINGSARBETE	480	336
SUMMA AVSÄTTNINGAR	480	336

NOT 13 Lån i Riksgäldskontoret.

Tkr	2022-12-31	2021-12-31
Ingående skuld	917	1 425
Lån upptagna under året	391	22
Årets amorteringar	-511	-530
SUMMA LÅN I RIKSGÄLDSKONTORET	797	917
Beviljad låneram hos Riksgäldskontoret	2 500	2 500

NOT 14 Övriga kortfristiga skulder.

Tkr	2022-12-31	2021-12-31
Personalens källskatt	1 876	2 337
Övriga skulder	49	-4
SUMMA	1 925	2 333

NOT 15 **Periodavgränsningsposter.**

Tkr	2022-12-31	2021-12-31
Upplupen semesterlöneskuld inklusive sociala avgifter	6 806	5 249
Upplupen löneskuld inklusive sociala avgifter	780	393
Övriga upplupna kostnader	440	263
SUMMA UPPLUPNA KOSTNADER	8 026	5 905
Oförbrukade bidrag inomstatliga	497	–
Oförbrukade bidrag utomstatliga	91	270
SUMMA OFÖRBRUKADE BIDRAG	587	270
Förutbetalda hyror – utomstatliga	–	–
Övriga förutbetalda intäkter - inomstatliga	650	–
SUMMA ÖVRIGA FÖRUTBETALDA INTÄKTER	650	–
SUMMA PERIODAVGRÄNSNINGSPOSTER	9 264	6 175
Förväntad förbrukning av inomstatliga bidrag		
Inom tre månader	497	–
Mer än tre månader till ett år	–	–
Mer än ett år till tre	–	–
samt mer än tre år		
SUMMA	497	–

Semesterlöneskulden ligger på högre nivå än i 2021 med 30% vilket innebär ett lågt semesteruttag bland personalen under 2022. Oförbrukat bidrag på 497 tkr kommer att återbetalas till Kammarkollegiet i början av 2023. Beloppet inom övriga förutbetalda intäkter på 650 tkr innehåller kvarstående del av det avtalade uppdraget med Jämställdhetsmyndigheten om att SBU ska ta fram ett kunskapsunderlag avseende effektiva arbetssätt och metoder för att förebygga och bekämpa könstympling av flickor och kvinnor.

Övriga tilläggsupplysningar

Anställdas frånvaro på grund av sjukdom

Grupp	2022	2021	2020
Total sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda arbetstiden	5,3%	2,7%	1,8%
Kvinnor	6,2%	3,4%	2,0%
Män	1,8%	0,2%	1,1%
Anställda under 30 år	*	*	*
Anställda 30–49 år	3,3%	3,1%	2,3%
Anställda över 49 år	7,4%	2,2%	1,2%
Andelen av total sjukfrånvaro som har varat sammanhängande i en period om 60 kalenderdagar eller mer	70,7%	28,4%	–

* Gruppen är för liten för att redovisa procentsatsen, på grund av risk att röja individens identitet.

Kön- och åldersfördelning av anställda

Grupp	2022	2021	2020
Kvinnor	79%	77%	77 %
Män	21%	23%	23 %
Anställda under 30 år (0)	–	–	1 %
Anställda 30–49 år (45)	53%	57%	55 %
Anställda över 49 år (40)	47%	43%	44 %

Ersättning till ledande befattningshavare och redovisning av andra uppdrag

Tkr	Lön/skattepliktig ersättning	Styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller styrelseledamot i aktiebolag
SBU:s generaldirektör		
Susanna Axelsson (GD t.o.m. 2022-09-07)	858 361	Rådet för evidensbaserad miljöanalys Forskningsrådet Formas
Britta Björkholm (GD fr.o.m. 2022-09-08)	373 111	–
Nämnd*		
Jonas Claesson	18 200	–
Heike Erkers	15 600	–
Björn Halleröd	20 800	–
Fredrik Lennartsson	7 800	Insynsrådet, Jämställdhetsmyndigheten Insynsrådet, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket SKL International
Thomas Lindén	15 600	–
Olle Lundberg	10 400	Insynsrådet, Folkhälsomyndigheten Rådet för forskningens infrastruktur, Vetenskapsrådet
Kerstin Nilsson (ordförande)	85 500	Statens medicinsk-etiska råd
Ulf Näslund	20 800	–
Monica Persson	18 200	–
Jenny Rehnman	7 800	–
Sineva Ribeiro	15 600	Folksam Liv Förhandlings- och samverkansrådet PTK
Sofia Rydgren Stale	18 200	Läkartidningen förlag AB
Johan Sanmartin Berglund	13 000	Baltic Care AB Berg i kvadrat AB CAREBEAN Invest AB CogniCare AB Lakrits i Karlskrona AB Optriva AB Vestons AB
Elisabeth Wallenius	13 000	Fremia Nämnden för läkemedelsförmåner, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket

* Ersättningar till nämndens ledamöter betalades ut den 2 januari 2023. Kostnaden periodiserades till 2022.

4 Beslut

Beslut om årsredovisningen för SBU 2022 har fattats den 22 februari 2023 av SBU:s generaldirektör Britta Björkholm.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm den 22 februari 2023

BRITTA BJÖRKHOLM
GENERALDIREKTÖR

5 Bilagor

Bilaga 1. Ledamöter i SBU:s nämnd

Ordförande

Kerstin Nilsson
Seniorprofessor, Örebro universitet

Olle Lundberg
Huvudsekreterare, Forte

Ledamöter

Britta Björkholm
(fr.o.m. 2022-09-08)
Generaldirektör SBU

Ulf Näslund
Professor, Umeå universitet

Monica Persson
Socialdirektör, Karlstads kommun

Susanna Axelsson
(t.o.m. 2022-09-07)
Tidigare generaldirektör SBU

Jenny Rehnman
Tidigare avdelningschef, Socialstyrelsen

Jonas Claesson
Hälso- och sjukvårdsdirektör,
Region Örebro län

Sineva Ribeiro
Ordförande, Vårdförbundet

Heike Erkers
Ordförande, Akademikerförbundet SSR

Sofia Rydgren Stale
Ordförande, Sveriges Läkarförbund

Björn Halleröd
Professor, Göteborgs universitet

Johan Sanmartin Berglund
Professor, Blekinge Tekniska Högskola

Fredrik Lennartsson
Avdelningschef, Sveriges Kommuner
och Regioner (SKR)

Elisabeth Wallenius
Ordförande, Funktionsrätt Sverige

Thomas Lindén
Avdelningschef, Socialstyrelsen

Bilaga 2. Ledamöter i SBU:s vetenskapliga råd

Ordförande

Svante Twetman

Professor, Köpenhamns universitet

Vice ordförande

Anna Ehrenberg

Professor, Högskolan Dalarna

Ledamöter

Christel Bahtsevani

Universitetslektor, Malmö universitet
(t.o.m. 2022-06-30)

Martin Bergström

Docent, Lunds universitet

Carina Berterö

Professor, Linköpings universitet
(fr.o.m. 2022-07-01)

Lena Dahlberg

Docent, Högskolan Dalarna,
Karolinska institutet

Ata Ghaderi

Professor, Karolinska institutet

Petter Gustafsson

Professor, Karolinska institutet
(fr.o.m. 2022-07-01)

Martin Henriksson

Docent, Linköpings universitet
(t.o.m. 2022-06-30)

Jan Holst

Docent, Malmö och Lunds universitet

Jahangir Khan

Professor, Göteborgs universitet
(fr.o.m. 2022-07-01)

Ulrik Kihlbom

Docent, Uppsala universitet

Urban Markström

Professor, Umeå universitet

Titti Mattsson

Professor, Lunds universitet
(fr.o.m. 2022-07-01)

Mussie Msghina

Docent, Örebro universitet

Christina Nehlin Gordh

Docent, Uppsala universitet

Katarina Steen Carlsson

Docent, Lunds universitet

Sten-Åke Stenberg

Professor, Stockholms universitet
(t.o.m. 2022-06-30)

Britt-Marie Stålnacke

Professor, Umeå universitet

Magnus Svartengren

Professor, Uppsala universitet

Sverker Svensjö

Medicine doktor, Falun och
Uppsala universitet

Magnus Tideman

Professor, Högskolan Halmstad
(t.o.m. 2022-06-30)

Eva Uustal

Docent, Linköpings universitet
(fr.o.m. 2022-07-01)

Pernilla Åsenlöf

Professor, Uppsala universitet
(t.o.m. 2022-10-31)

STATENS BEREDNING FÖR
MEDICINSK OCH SOCIAL
UTVÄRDERING